Constantin Stamati

Omul şi cerul

Omul și cerul

Constantin Stamati

Editura Bestseller

Imagine: Zurijeta/Shutterstock.com

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Imnul lăutei românești

O, lăută a Moldovii! tu ai fost de tot uitată
În creanga Dumbrăvii Roșii ce românul hăulește,
Și care umbrea cu faimă sânta apă a Sucevii,
Cruntată în multe rânduri d-a neamicilor sânge...
Vântul clătina odată mângâios a tale coarde;
Dar curpănul zaluziei, întinzând vițele sale,
S-au suit cu sumeție, s-au încâlcit pintre ele...
O, lăută românească! cine poate să deștepte
După timpuri vechi trecute încântătoriul tău sunet?
Sau vei fi cu-ndelungare acolo în frunziș mută?
Ori când vei face tu iarăși ca să zâmbească eroul
De plânsul și îngrijirea logodnicei părăsite!!!
O, lăută a Moldovii! odată în țara noastră
Tu țineai hangul tristeții la a domnilor ospețe;
Când lăutarul-maestru amesteca al tău sunet
Cu al oaspeților cântec, tu consolai cu duință
Dragostea misterioasă a romăncelor fecioare.
Tu celebrai cu putere biruințele faimoase,
Tu frăgezeai ca un farmec pe românii cei mai aprigi,
Tu umpleai de bărbăție pe cei fricoși în războeluri;
Iar când tăcea lăutarul, toți se cufundau în gânduri,
Căci ca tine cine altul, o, lăută mângâioasă,
Putea serba mai bine statornicia fecioarei
Ș-a eroului izbândă, când s-întorcea din oștire!

O, lăută a Moldovii! mai deșteaptă-te odată!
Oricât de neîncercată este mâna ce s-atinge

De-a tale-ncântate coarde, deșteaptă-te, o, lăută!
Macar că eu abie numai pot să scot oarește sunete,
Făr' de gust, făr' d-armonie din ruginitele coarde,
Care nu este în stare să însuflețeze încă
A patrioților inimi, și eroicele pilde
A strămoșilor cei demni să nu uităm niciodată...
Aș fi fericit eu însă dacă al tău antic sunet
Ar face-acum să răsară inima celui ce-ascultă...
O, lăută a Moldovii, ce să deștepți ai putere
A românului simțire, agiută geniei mele!

Dragoș

I

Ochii minții mele îndărăt se uită,
Răzbătând prin pâcla trecutelor seculi;
Deci ridic voalul vechimei bătrâne
Și Dragoș s-arată pe cal de minune.

Pe al lui coif luciu s-învăluiesc pene,
Și săgeți călite răsună în tulbă-i,
El zboară călare pe șes ca un vifor,
În zale porumbe, cu de oțel paloș.

Soarele apune după înalt munte,
Sara se ridică din adânci prăpăstii,
Eroul ajunge în pustiii codri
Și printr-a lor vârfuri abia vede cerul.

Furtună grozavă pe aripi negrite,
Dinspre apus vine vâjiind în aer,
Văile suspină, codrul clocotește
Stejari de ani sute scârșnesc să se rumpă.

De ploaie și vifor nu-i adăpostire,
Și nici că se vede de om locuință,
Ci prin întuneric printre crengi departe
Când și când clipește o de foc lumină,

Cu speranță mare și îndrăzneț suflet,
Eroul prin codru drept către foc merge;
La un râu ajunge ce spumegat curge,
Și pe țărmuri vede o veche cetate.

Vânătă văpaie dintr-însa clipește,
Care se prevede în apa ce curge,
Iar prin ferești umbre când și când s-arată
Ș-înăuntru urlă suspinuri și vaiet.

Cu grăbire sare de pe cal eroul
Și merge la poarta de scai îmbulzită,
Izbește într-însa cu de oțel lance,
Și de buhnet țipă coabele în codru.

În cetate focul se stinge îndată
Și lumina piere întru întuneric,

Urletul stâmpește, suspinarea tace,
Furtuna se-ntartă și ploaia sporește.

Sâlnica izbire brațului puternic
Birui tăria porților de schijă,
Zăvorul se farmă și țâțâna geme,
Neînfricoșatul Dragoș în ea intră;

Cu sabia goală gata să lovească,
Pipăind el umblă singur prin cetate;
Adânc întuneric, tăcere mocnită,
Numai prin fereste vâjâiește vântul;

Atunce eroul furios strigară:
„Fermecător mârșav, blestemate Vronțo!
Tu mă faci să umblu rătăcit prin lume,
Cătând pe Dochia răpită de tine.

Trecut-am pământuri și pustii nămornici,
Ucis-am mulțime de crâncene fiare,
Stârpit-am din lume hoți și tâlhari aprigi,
Cătând pe Dochia răpită de tine.

Unde ți-i lăcașul, o, dușmane Vronțo?
În bizunie, peșteri, în codrii nămornici,
În făr' de fund hrube, în hiola mării,
Te ascunzi cu dânsa, cu a mea Dochie?

Geniu rău și crâncen al Daciei mele!
Aflându-ți lăcașul și în tartar,
Din piept îți voi smulge inima ta neagră,
Ca să scap de tine pe a mea Dochie"...

Deci tăcând eroul, l-au cuprins somn dulce;
Culcuș îi așterne osteneala-noapte,
Și nelepădându-și armele și coiful
Pe scutar cu capul el adânc adoarme.

II

ineză de focuri ciudate.

Se deschid cu buhnet ușile la sală,
Se arată umbre tot în giulgiuri albe,
Cu făclii aprinse aducând schelete
Cu-a lor mâini uscate o raclă de spijă.

În mijlocul sălii au pus ele racla,
Capacul în pripă sări de pe dânsa;
Și tricolici negru fiorosul Vronța,
Astrucat într-însa, privea slut cu ochii.

Deci crăpă podeala, și focul din tartar
Cu clocot și buhnet au zbucnit afară
Și, călind sicriul ca roșul jăratic,
Din adânc oftară Vronța al gheenei.

În ochii săi aprigi, sângeroși, sălbatici
Se vedea durere, pizma și urgia,
Și clăbucii negri clocoteau în baftă-i,
Căci afurisitul încă nu pierise.

Apoi cele stafii de mâini s-apucară,
Hârcâind cu urlet, chiuind cu hohot,
Și cu bucurie turbată, drăcească,
Conjurând sicriul, ca în iad jucară.

Cu-așa îngăimare trecu ele noaptea,
Chiuind mai strașnic, de vuia cetatea.
Dar cântând de trei ori vestitorul zilei,
Pieriră în clipală stafiile, racla.

Deci tăcere mare ca în țintirimuri,
Ș-adânc întuneric se făcu în sală;

Iar Dragoș se miară de cele ce vede,
Neputând a crede ochilor săi însuși.

Dar în prip-aude încântător fluier;
Muzicești organe răsunară-n aer,
O rumână rază, crăpând bolta sălii,
Goni cu priință noaptea-ntunecată.

Un prea ușor nour de aburi cu miros
Ce mișcă răcoare un vântișor proaspăt,
Plutind lin în aer aduce pe dânsul
O zână plăviță, patroana Moldovei.

Ale ei veșminte, mai alb decât crinul,
Colanul pe coapse-i ardea ca rubinul;
În ochii săi veseli lucea bunătatea,
Precum saltă dulce steaua diminești.

Cu prietenie zeița grăiră:
“Românule triste, supune-te soartei
Și mântuie țara de-un neamic mârșav,
De Vronța păgânul, ce măcar că moartea

L-au trântit în fundul iadului amarnic,
Ș-a gheenei gură l-au sorbit în secoli,
Unde-al smoalei clocot, al focului vuiet
Și a lui suspinuri sunt întrulocate,

Dar el de Dochia se însuflețează,
Căci el al ei sânge suge de trăiește,
Ca și tricoliciul, însă din iad furii
Sunt noaptea trimise ca să-l schinjuiască.

Deci cu curaj du-te la a ta Dochie,
Du-te peste codru către miez de ziuă
Și-n șes de nisipuri, pe a mării țărmuri,
Vei găsi cetatea de doi zmei păzită.

Iată, îți dau ție un încântat fluier,
El poate să-nchidă a zmeilor gură.
Dar de vrei să scape scumpa ta Dochie,
Să-i verși al ei sânge, așa-i voia soartei”...

Muzica-ncântată iarăș răsunară
Și se ridicară zeița pe nour;
Iar Dragoș rămase privind după dânsa,
Încremenind încă de ceea ce-aude.

Și ținând în mână fluierașul zânii,
De smarand scump foarte, cu suspin strigară:
“O, dar de pieire al fermecătoarei
Ce-mi dă pe Dochia vărsând al ei sânge;

O, nu! mă cutremur de menirea soartei
Să pătrund eu însumi inima Dochiei!!!”
Dar Dragoș se pleacă hotărârei zânii
Numai ca să surpe a lui Vronța farmec.

Și chiar să nu poată să scape Dochia,
Dar va cerca Dragoș cu orice primejdii
Să sfarme cetatea — temnița Dochiei,
Să ucidă zmeii măcar el să piară...

III

Deci când răsăritul cu-a soarelui raze
Poleia cu aur zorile și codrul,
Pe calul său Dragoș către miez de ziuă
Furios pornește, chiar ca o furtună;

Iar de troncănitul potcoavelor grele
În munți se răsună, stânca scânteiază,
Lunca clocotește și de colb vârtejuri
Se suie ca stâlpii unde calcă calul.

Și ieșind eroul din munți și prăpăstii,
Ajunge ca vântul în câmp de nisipuri,
Ce se dezvelește ca și oceanul,
A căruia margini cu marea s-încheagă.

Iar vântul nu mișcă acele nisipuri
Și zăduh fierbinte usucă gâtlejul;
Nu-i de leac verdeață, nu-i de izvor stiglă,
Ce firea îi moartă ca și țintirimul.

Nu-i măcar nici urmă de vro vietate
În câmpul acela pustiu și sălbatic,
Ce spre apus numai se zărește munte,
Și pe el, în zare, o cetate albă.

Deci Dragoș se luptă cu arșiță, sete,
Dar în sfârșit calcă a morții opreliști,
Ajunge la poala muntelui de cremene,
Spumegându-i calul de sudori de sânge;

Se urcă pe piscuri a stâncelor oable,
Ce abia cât numai nu se dezbârnase,
Să se ponorască în adânci prăpăstii,
Și pe potici strâmte ajunge-n cetate.

Acea cetățuie albă fu zidită
În timpuri trecute de-a iadului duhuri,
Și bașce și turnuri grămădind pe scale.
Fiora cu moarte pe tot muritorul.

Dragoș, făr' de frică, în gând cu Dochia,
În suflet cu pizma tocmai ca furtuna,
Sfărmând porți de schijă și rătezuri groase,
Intră ca un strașnic cu paloșul gata.

Fioros pășește, și sub a lui talpe
Pârâiesc ciolane ș-a morților scafe,
Căci viptul lui Vronța era tot de leșuri
De români, furate de prin ținterimuri;

Iar lilieci, stance, cucuveici și buhne
Zburau ca un nour de-asupra cetății.
Deci zmeii simțiră că sosi eroul
Și zbieră cu țipăt bătând cu aripa;

Ei bafta își cască și zboară asupra-i,
Cu limbi întreite vor să-l venineze,
Zbârnâiesc cu solzii, colătăcesc coada,
Și cu a lor gheară vor să-l spârcuiască.

Iar Dragoș țipară cu fluierul zânii...
Și iată că zmeii cad jos ca butucii!

Nu mai pot să zboare, nu mai pot să zbiere,
Zac făr' de simțire, ca două movile.

Deci învingând Dragoș, la temniță merge
Cu dor ca să strângă pe Dochia-n brațe;
Dar strașnica poartă se deschide-n pripă
Și iese fantoma lui Vronța păgânul.

A lui cătătură, ca cometul noaptea,
Platoșa pe dânsul, paloșul și coiful
Erau învăscute de mucegai verde,
Iar pletele, barba sta țapăn ca stuhul.

Deci cu turbăciune paloșul își smulge,
Se izbește groaznic namila spre Dragoș,
El trăsnește-n creștet ca fulgerul stânca,
Încât eho geme răsunând prin baște!!

Coiful zbârnâiră și se țănduriră
Și din ochi îi curse scântei milioane,
Dar fierul la paloș se-ndoi ca cercul.
Iar Dragoș sta țapăn în loc ca o stâncă.

Și răsucind iute și el al său paloș
Mereu ciocârtește pe uriaș mârșav,
Încât bucățele i-ar fi tăiat zaua
Dac-acele zale nu era-ncântate.

Turbat de mânie, namila hrăpește,
Și de pizmă urlă, răsuflând văpaie;
El își încordează vinele pe brațe,
El își mișcă mușchii pe robostul spate;

Spumegând, îi gata să rumpă cu colții
Pe Dragoș, eroul, ce-i stă înainte-i,
A căruia moarte îi făr' de sminteală;
Dar Dragoș de moarte nici că se-nfioară...

Iată uriașul cu brâncele-ncepe
Să fărâme zaua sumețului dușman,
Dragoș îi apucă un picior în brațe,
Gros chiar cât o bârnă, și-n loc îl trântește.

Întocmai ca turnul se prăvale Vronța,
Și-n pământ groapă, căzând, prăbușește;
Cetatea vuiră, zidurile crapă,
Zimții de pe ele se prăval de râpă.

Dragoș cu vârtute de gât îl apucă
Și îi implântează paloșul în baftă-i;
Pe fier uriașul cu colții săi scrâșcă,
Hrăpește, suspină și se vârcolește.

Din gâtlej îi curge spumă — clăbuci negri
De sânge și fiere; se luptă cu moartea,
Geme de durere, moartea îl trudește,
Și în pământ scurmă cu-a sale călcăie;

Pâraie de sânge fierbinte se varsă
Pe nisipul galben și se face baltă,
Și din baltă abur se suie în aer,
Și-n abur se-ncheagă frumoasa Dochie.

IV

Iată-obrajii rumeni ca bujorii proaspeți,
Iată ochișorii plini de drăgănele,
Iată o guriță ca cireașa coaptă,
Ce ademenește sărutare dulce.

Iată coame negre, chiar ca urșinicul,
Îi învălesc pieptul, spatele și boiul,
Ce prin el se vede chiar zăpadă albă,
Iar statul ei gingaș ca molidul tânăr.

Deci Dragoș se miară de ceea ce vede,
Nu știe: aievea, sau nălucă este?
Aleargă la dânsa cu învăpăiere
Și se teme foarte să nu se înșele.

Ah! dar nu-i nălucă, căci el pe Dochia
Aievea o strânge în brațele sale,
Și de bucurie lăcrimând eroul,
Îi zice aceste cu glas fraged foarte:

“De demult te caut, amată Dochie,
Alergând prin lume rătăcit ca umbra,
Pierdusem speranța ca să-ți dau de urmă“.
Ea oftând atuncea i-au răspuns aceste:

“Domnișor amate, de mult te-așteptarăm,
Să mă scapi pe mine de Vronța păgânul,
Căci eu defăimându-l, ca daco-română,
El mă înghițiră și mă mistuiră.

În această cetate prin farmeci zidită,
Unde de cinci seculi eu sunt înecată,

În sângele fiarei de tine ucise,
Încât îmi pierise numele din lume”...

Deci principul Dragoș pe a sa Dochie
Jos au coborât-o din înaltul munte,
Și pe cal puind-o au zburat cu dânsa
La a sa domnie ca s-o întroneze.

Iar în cetățuie se făcu îndată
Adânc întuneric și se porni clocot,
Vifor și furtună, ce zguduie strașnic
Muntele, cetatea, încât crapă stânca.

Crapă și pământul, s-au ponorât toate,
Zidurile, bașce, uriețul, zmeii,
În adânci zăpade de nu se văzură,
Rămâind în munte făr’ de fund prăpăstii.

Într-acest fel șterșă Dragoș domnișorul
De pe pământ toate farmecele rele,
Cu care păgânul Vronța mistuise
Scumpa noastră țară Daco-România.

Sentinela taberei de la Copou la 1834

Luna răspândește rază galeșă și luminoasă
În senina atmosferă pe cerul prevăzitor,
Iar spre Moldova se uită cu cătătură duioasă
Și dorește să găsească pe mâhnitul muritor,
Ca să-i trimită o rază mângâietoare și lină,
Ce răzbate pân-la suflet și durerile alină.

Una dintr-acele raze strălucind însenineză
Peste fața soldățească custodiului oștean;
Dar întâmpină cu milă o lacrimă ce picase
Pe răsucita musteață frumosului flăcăuan.
Iar pe curelele negre și arma strălucitoare
Se par ale lunii raze fulgere îngrozitoare.

Mai încolo scânteiază ca niște piscuri de gheață
Grămezile de sinețe oștenilor adormiți.
Mai încolo șir de corturi ca troienele s-înalță,
Care adăpostesc bravii de cu ziuă osteniți,
A cărora fioroase și dogorite obraze
Îngălbenindu-le luna și când dorm înfiorează.

Așa era într-o sară ceata acea ostășească,
Ce se părea că și lunii privind-o i-au plăcut,
Că putu iarăși să vadă o tabără românească,
Ca din pământ răsărită după timpuri ce-au trecut...
Iar soldatul de la strajă de armă se sprijinește
Și cu vers plin de-ntristare lăcrimând își hăulește:

Frunză verde viorică,
Oh! unde ești, Măriucă!
Să te strâng, dragă, la sân,
Ca s-astâmpăr al meu chin;
Măriucă, te-am lăsat,
M-am făcut țării soldat,
Dar te rog nu mă uita,
Nici, puică, te mărita,
Ci să aștepți să viu eu,
Ci să fiu mirele tău;
Și să strângi bine inelul
Ce ți l-am dat la pornit,

Căci eu port la piept cercelul
Ce-atunci mi l-ai dăruit,
Atuncea când umblam odată
Cu oițele prin munți,
Atuncea când întâiași dată
Te-am făcut să mă săruți...
Măriucă, mă sfârșesc,
De dorul tău mă usuc;
Și totuna mă bocesc,
Când mă scol și când mă culc...

. . . . . .

Cântând oșteanul aceste, pare că au fulgerat!!!
Deci el tace și se uită, și vede jos lângă sine
Că un nour se lăsară de raze înconjurat,
Pe care sta în picioare un voievod vechi de zile...
Pe al lui larg piept și spete purta zale ferecate,
Iar albele sale plete peste ele răsfirate.

În a sa vânoasă mână greu buzdugan răsucea,
A lui coapsă era-ncinsă cu pală urieșească,
Iar pe cap el purta coiful, peste care strălucea
Doi lei țiind cap de zimbru sub o coroană domnească.
Soldatul străjer se trase puțintel cam îndărăt,
Își ia arma și țintește pe oaspe tocmai în piept;

Și apoi furios strigă: “Spune, spune, cine ești?
Spune dacă știi parolă! iar de nu, te culc aice”...
“În zadar, răspunse umbra, cu arma ta mă-ngrozești;
Când de moarte niciodată nu m-am speriat, voinice,
Căci în cruntele războaie mă-nconjura mii ca tine,
Și buzduganul acesta îi culca pe lângă mine.

Eu sunt Arbore, copile, hatman lui Ștefan cel Mare,
Am servit sub a lui steaguri patruzeci de ani de rând,
Și-n patruzeci de războaie crunte, dar biruitoare,
Văzui eroul Moldovei inimicii săi bătând!
Acest suveran celebru era pentru dânșii fulger,
Iar țării noastre părinte sau un ocrotitor înger.

Dar murind eroul Ștefan, au apus al țării soare
Și într-un mormânt cu dânsul patria s-au îngropat.
Acum pest-atâtea seculi văd de bucurie zare!
Văd că bourul Moldovei din țărnă s-au ridicat,
Și lucește astăzi iarăși pe pavăza românească,
Chemând eroii Moldovei din pământ să vă privească.

Iar eu, trimis cu solie de patronul țării noastre,
Să v-aduc bunăvoință, să vă binefericesc,
Și să-nsuflu, cât se poate, întru inimile voastre
Onor și patriotismul ce neamului românesc
Strămoșii daco-românii le-au lăsat să moștenească
Păn'ce cu neamuri străine începu să se corcească"...

Grăind aceste, el pune pe a soldatului frunte
A sa mână aeroasă, zicând cu glas tunător:
"Oștenilor, fiii Moldovei! iubiți patria fierbinte,
Și fiți cu zel și credință domnilor stăpânitori,
Fiți aprigi cu inimicii, întocmai ca niște lei,
Și blânzi cu compatrioții, întocmai ca niște miei".

Străjerul se-nfioară de cuvintele aceste,
Se umplu de bărbăție, inima i se zbătea,
Onor, patrie, bravură în sufletul său simțește;
Uită părinți, uită rude, la carii mâhnit gândea,
Uită și pe Măriuca, uită și căsătoria
Cu tot sufletul se-ntoarce la sacra sa datorie.

Apoi împrejur se uită; și nu vede nicăiere
Acea cucernică umbră a hatmanului vestit,
Căci ea zburase în ceruri, la a sa sălășluire,
Lângă suveranul slavei, principul nebiruit,
Unde petrec toți oștenii, ce țării se oferează,
Unde petrec dregătorii, ce cu onor o serbează.

Dorul de patrie

Dedicat României

Am fost și eu român,
Dar m-am făcut păgân,
Căci tânăr fiind,
Bietul meu pământ,
De tătari călcat,
Ei sclav m-au luat.
. . . . . .
De-acum numai moartea
Să mă scape poate
Din păgânătate.
Doina veche a unui
prizonier la tătari1
Bunului patriot și fumul țării
sale i se pare dulce și mirositor...

I

Când aș fi o frunzișoară
Ca de zefir aripioară,
Care căzând în izvor
Plutește pe el ușor,
Eu m-aș smulge cu grăbire
Din crenguța unde sunt,
Aș sări cu mulțumire
În pârâuț sau în vânt;
Sau aș zbura pân-departe,
Peste păduri neumblate,
Sau aș zbura peste râpi,
Ca pasăre cu aripi,
Peste stânci de cremeni oable,
Peste răsfățatul lac,
În care ca plete albe
Rădăcini de copaci zac,
Peste dumbrava cerboaicei,
Peste bârlogul ursoaicei,
Peste-ăuîn codru de stejari
Ce stau chiar niște străjari,
Peste râpi întunecoase,
Lăcaș aprigului hoț,
A căruia frunte arsă
Și a lui ucigaș glonț
N-ar putea să mă-ngrozească,
N-ar putea să mă poprească,
Pân'la Moldova să zbor,
Oh! și acolo să mor...
Unde Ceahlăul desparte
Pe Moldova de Ardeal,
Și unde Bistrița cade
Cu al său limpede val,
Ca o fragedă mireasă,
În brațele fioroase
Al unui aprig bărbat

Ca Siretiul tulburat.
Acolo drag mi-ar fi mie
Sus în văzduh să plutesc,
De unde să văd o mie
De cadre ce se zăresc;
Aice-un șir de culmi nalte.
Acolo văi, râuri late,
Ce Dacia sfâșuiesc
Și-n bucăți o împărțesc...
Acolo ziduri căzute
De cetăți ce pomenesc
Faima Daciei trecute
Și-a neamului românesc.

II

Dar cum de au pierit oare
A României3 nume mare,
Ș-a celor principi faimoși
Patriei părinți duioși?
Unde-s oștele acele
Care-odată tăbărând
Peste dâmburi și vâlcele
Și focuri multe-aprinzând,
Se părea stele picate
Sau fulgere înfocate,
Lucind pe fier fioros
Și făcându-l mai tăios?
Unde-s hatmanii aceia
De buzdugani purtători,
Ce cu a lor bărbăție
S-au făcut nemuritori?
Unde-i ceata panțirească,
Ce păzi stema domnească,
Pe tot trupul înzăuați
Ca zmeii înfricoșați?
Unde-s copiii de casă
Ce sta lângă domni spre pază,
Pajii nobili și frumoși
Ca haiducii fioroși?
Unde-s mocanii de munte
Ce purta prăștii și lănci,
Și sărea ca niște ciute
Peste șanțuri și pălănci?
Și a arcașilor ceată
Ale cărora săgeată
Pătrundea fără de greș
Dușmanii cei mai aleși?
Unde-s cete cu sinețe
A ghibacilor plăieși
Ce la războaie-ndrăznețe

Bătea numai în cămeși,
Cu pieptul și brațe goale,
Dușmanii ferecați în zale?
Căci glonțul lor mergea drept
În a dușmanilor piept;
Unde-s trabanții de groază,
Cu baltage și măciuci,
Cu a lor barbe tufoase
Și cu flocoasele burci?
Unde-s călărașii groaznici
Cu fugarii lor pohodnici,
Ce ca pasărea zbura
Și ca fiarele zbiera,
Când buciumul chema oaste,
Când măzdracele lucea,
Și când simțea pe la coaste
Că pintenul împungea?
Toți acești cai iuți ca focul
Ce sub dânșii arde locul,
Bugeacului fii sirepi
Și mândri ca niște cerbi,
Au pierit cu călărașii,
Ca o umbră au trecut,
Și hatmanii și ostașii
În țărnă s-au prefăcut.

III

Deci unde odinioară
Câmpul se cutremurară
De biruinți românești,
De vaiete dușmănești,
Acolo plugarul mână
Leneșii boi hăulind,
Pân-când plugul se anină,
Oase din pământ zvârlind;
Și unde odinioară
Pe dușmani îi înjugară
La pluguri de au arat
Și ghindă au semănat*
În acea dumbravă sântă
Oițele se umbresc,
Și călătorul ascultă
Fluierașul păstoresc...
Și unde odinioară
Bistrița se încruntară
De sângele dușmănesc,
Oh! acolo ce zăresc!!!
Văd de român copilițe
Că se scaldă, șuguiesc,
Și apoi, împletind gâțe4,
Pe pajiște dănțuiesc.
Însă una dintre ele
Saltă ca luna prin stele,
Fiind gigâtă la stat
Ca molidvul drept și nalt;
Cu ochișorii ca mura,
Sprinceana pană de corb,
Fiindu-i întocmai gura
Pe omăt de sânge strop;
Mândră era copilița,
Nu-i tăcea un ceas gurița,

Și prin luncă alerga,
Și fluturași alunga.

IV

Ah, dar cum se poate oare
Să m-aprindă desfătare,
Ce mă îndeamnă să uit
Ca să spun ce-am început!
Mă întorc dar cu priință
Către timpul ce-au trecut,
Simțind o mare duință
De ce pe-atuncea n-am trăit!
Să privesc biruitoare
Oastea cea nemuritoare,
Ce pe dușmani învingea
Ș-a țării hotar lărgea;
Să privesc solii triimise
La scaunul românesc
De craii ce zădărâse
Pe zimbrul moldovenesc.
Lăcrimam gândind aceste,
Dar răsării făr' de veste
Di-o rază ce-au luminat
Spre-a României olat!!!
La 29 ghenarie 1861 s-au deschis cu solemnitate secțiile
corpurilor legiuitoare ale Principatelor Unite...
(Înțelegeți, neamuri, și vă plecați,
cu noi este Dumnezeu).

V

Mă uit și văzui deodată
Că cerul ne-au triimes
Protecție neașteptată
Din a Europei congres,
Ce au urzit cu-ndurare
A românilor scăpare,
Și stima lor înălțând
Precum au fost oarecând!
Acea protecție sântă
Întruloacă și unește
România sfâșuită
Și românilor vestește:
„Că de acum România
Unită are să fie
În a sale vechi hotară
Cum au fost odinioară;
Și legi să-și întemeieză
Unui guvern moderat,
Pe pizmaș să-l înfrunteză
Ce mult timp i-au fost gelat”...

VI

O, protecție înaltă!!!
Tu sameni această dată
Cu marele prooroc,
Care pe munte de foc,
A legii table săpară
Populului bântuit,
Pe care el și scăpară
De un jug nesuferit...
Iar făr' de-a ta apărare
Popoarele împilate
Nu-i chip să aibă scăpare
De a-și păstra libertate.
Precum Ștefan acel Mare,
Și Mihnea5 cu bărbăție,
N-au izbutit îmbinare
Răzleților României;
Și nici putu să o scape
De sângeratele labe
A leului răpitor
Și lumii pârjolitor.
Dar ea ca stejar de munte
S-au deprins, s-au învățat
Cu șioaie să se lupte
Și cu furtuni ne-ncetat.
Și tot încă odrăslește,
Pe păstor adăpostește;
Privind furtuna trecând
Și ea etern rămâind,
Sau precum vița-de-vie
Măcar vite să o roadă,
Odrăslește și învie
Și aduce iarăși roadă...
Deci prințul menit să fie
Domn a toată România,
Să facă țării mult bine,

Negândind numai la sine...
Să jure ca să păzească
Șarta țării nesurpată,
Să jure să ocrotească
Dreptatea la judecată;
Căci istoria privește
Faptele de merit mare
Și adânc le tipărește
Pe lespizi nepieritoare.
Și credeți, deși sunt frunză,
Ce vorbesc a mele buze,
Căci cu frunzi s-încoronează
Principii când se renomează.

Un român înstrăinat

Mâhnit și pe gânduri șed posomorât,
Cu un dor nespus
Ș-întristat, și dornic trăind amărât,
Mă uit spre apus...
Acolo îi viața!
Acolo-i speranța!
Să fim fericiți
De-am fi toți uniți.
Eu tânăr fiind,
Acolo lăsând
Strămoșești mormânturi, frați ce mă iubea,
Și plină de grații pe Moldova mea
Dornic părăsind.

Partea I

L’homme est de feu pour le mensonge
Et de glace pour la vérité 1
La Fontaine
Ciubăr-vodă, domn faimos,
Lui Papură strănepot,
Avea un singur fecior,
Frumos ca luna lui mai,
Gigât ca un tânăr brad,
Vârtos ca un vechi stejar
Și viteaz ca un român.
Acest fiu când s-au născut,
Moașa ce l-au strâns de nas
Și l-au prenumit Bogdan,
Au tras boghii și au spus
Mancei ce l-au aplecat,
Ce soție va lua
Și câte va pătimi
Despre farmece și vrăji;
Deci domnișorul Bogdan,
Făcându-se flăcăuaș,
Tatăl său, domnul bătrân,
L-au chemat în curtea sa,
Fiind boieri adunați
Și după ce l-au pupat,
I-au zis: “Fătul meu, să știi
Că de-acum vreau să te-nsor,
Și mireasă să-ți alegi
Fată de domn sau de crai,
Ca să nu piară cu noi
Al lui Ciubăr soi vestit
Din care eu rămăsei;
Căci pe faimoșii strămoși
Guzanii i-au ospătat”.
Atunci Făt-Frumos grăi:
“Tată, nu pot să mă-nsor

Cu fată de trup de om,
Căci baba ce m-au moșit
Mi-au spus că ursita mea
Zână frumoasă va fi,
Ce sub soare n-au mai fost,
Deci dă-mi arme și ostași,
Să mă duc să o găsesc”.
Atunci tatăl lăcrimând
Au împlinit voia lui;
Și bravul meu domnișor
De porneală se găti:
Peste trup s-au înarmat
Cu cămașă de oțel,
Pe cap cu coif cu zebre,
Peste coapsă s-au încins
Cu paloș de mare preț,
Și pe spate aruncă
Arc și tulbă cu săgeți,
Iar pe piept și-au agățat
O platoșă de argint
Pe care săpat era:
“Ori să mor, ori să găsesc
Amata ursita mea”.
Apoi scutarul luând,
Din piei de bivol făcut
Și cu criță blehuit,
Se aruncă ca un șoim
Pe al său cal, ce era
Negru ca corbul la păr,
La picioare pintenog,
În frunte având o stea,
Iar din nări foc slobozind.
Deci agățând la oblânc
Buzduganul de oțel,
Chiar ca vântul s-au pornit
Cu ai săi aleși oșteni
Peste munți și peste văi;
Și nu puțini au ucis
Cu vânoasa mâna sa,
Hoți cumpliți și groaznici urși

Ce în calea lui ieșea.
Dar, în sfârșit, ajungând
La codri merei, pustii,
Au strigat: “Noroc! noroc!
Unde ești, vin să-ți grăiesc”.
Și iată că dintre stânci
O roată au și sărit,
Pe care într-un picior
Norocul venea spre el,
Repede ca un vârtej
De mai că nu l-au stropșit,
Și zicea: “Ce vrei să-ți dau,
Comorile de sub munți,
Sau să te fac împărat?
Căci eu nu pot s-aleg
Cine-i bun și cine-i rău,
Și demn de al meu dar,
Pentru că m-am născut orb;
Însă uneori fac haz
Să ajut pe nătărăi”...
Iar Bogdan i-au răspuns lui:
“Eu sunt, jupâne Noroc,
Mulțumit de mintea mea,
Și altă nu cer să-mi dai
Decât să-mi spui, unde pot
Să găsesc ursita mea?”
Atunci Norocul i-au zis:
“Mergi, Bogdane, spre apus,
Nouă zile, nouă nopți,
Și pe-al unui munte pisc
Pe sora mea vei afla
Ursitele împărțind,
Însă chibzuind așa:
Ca să fie potriviți
Acei ce se însoțesc,
Pentru că ea are ochi...
Și ea îți va da un măr
Cu care tu să alergi
La izvor sau la pârău:
Și acel măr despicând,

Din el pruncă va ieși,
Ursita mireasa ta,
Căreia din al tău pumn
Îndată apă să-i dai,
Căci negrăbind va muri.”
Așa Norocul grăind,
S-au și făcut nevăzut.
Iar Bogdan, mire erou,
Pohodnicul și-au întors,
Spre apus l-au îndreptat,
Cu pintenul l-au împins,
Și ca săgeata din arc
Slobozită de un brav
La fugă l-au repezit.
Aleargă negrul comos,
Și zdravănul său picior
Unde calcă peste stânci
Scapără mii de scântei.
Aleargă negrul țintat
De nu seamănă a cal,
Ci chiar negru nouraș
Gonit de un vânt cumplit,
Lucind la mijlocul său
O steluță când și când
Ca ținta din fruntea lui;
Fugea negrul pintenog
Și lasă în urma sa
Munți, câmpii, văi și păduri
Și companionii toți;
Iar în vârtejul de colb
Ale lui picioare iuți
Se văd numai fluturând
Ca patru albe aripi.
Și fuge negrul mereu
Prin dumbrăvi de pomi rodiți,
Ce clatină a lor crengi,
Și cheamă a lui stăpân,
Măcar să guste din ei;
Dar Bogdan râdea de pomi
Și căta de calea sa.

Deci copacii mânioși
Îl mustrau așa grăind:
“Doar de ulcica au pus
Cestui mândru nătărău
Vreo cotoroanță rea.
Doar de naiba l-au luat
Călare pe dosul său,
Să-l ducă în iad prezent;
Căci încotro fuge el
Sunt numai prăpăstii, stânci,
Și apoi câmpi de arin,
Pân’ la muntele cel2 nalt
Al pământului sfârșit”.
Bogdan, în loc de răspuns,
Dă pinteni negrului său,
Și toate în urma sa
Se tupilă, pier încet,
Ca o dungă înnegrind
Departe în orizont.
Aleargă negrul mereu
Peste stânci și peste râpi,
Și de ropotul grozav
Potcoavelor de argint,
Vulturii s-au speriat
Și cârâind între ei
Zic: “Flăcău neghiob ce ești,
Tu ești tâmp și calul tâmp,
Că ați venit pe aice;
Căci oricine au văzut
Acest al nostru pustiu,
Stârvul lui nouă l-au dat;
Pân’ și zefirul ușor,
De vine pe-aici suflând,
Se fărâmă printre stânci;
Pân’ și noi de ne lăsăm
Pe locul unde alergi
Balaurii ne înghit”.
Iar el în loc de răspuns
Le zice: “Fugiți, fugiți,
De nu vreți să vă pătrund

Cu săgețile ce port”.
Deci vulturii sperieți.
Zburând roată-n orizont,
Se urca mereu în sus,
Pân’ când s-au văzut pe cer,
Intâi ca niște porumbi,
Apoi ca niște lăstuni,
Apoi ca niște țânțari,
Și apoi încet, încet
În nouri s-au mistuit.
Aleargă negrul sirep,
La nisipiș au ajuns,
Și iată un nouraș
Despre rumănul apus,
Ca din a soarelui disc,
Au ieșit și s-au pornit.
Și mergând se tot mărea,
Se împrăștia pe cer.
Soarele îngălbenea
Și ziua întuneca;
Deci nourul se lățea
Și fețele își schimba
Ca a fumului clăbuci,
Ieșind iarna din hogeag,
Când soarele luminos,
Dimineața răsărind,
Îl vopsește fel de fel,
Aci ca când ar ieși
Foc pe gură de cuptor,
Aci mohorât sau roș
Ca sângele închegat.
Dar când nourul văzu
Alergând Bogdan mereu,
Pe luciul de arin,
Făr’ a se teme de el,
Atunci fața și-au schimbat,
Galben-vânăt s-au făcut,
Ca pizmașul veninos,
Și înflându-se grozav
Au zbucnit din sânul său

Un vârtej de vânt cumplit;
Și spulberând pân' la cer,
Stâlp de arin ca un turn,
Răsună un glas din el
Cu zgomot înfricoșat,
Și zicând: "Unde alergi,
O! bravule Făt-Frumos?
Și cum îndrăznești să calci
În împărăția mea,
Când mulți ca tine aicea,
În acești câmpi de arin,
Eu de vii i-am îngropat,
Încălțați și îmbrăcați?"
Dar Bogdan, nerăspunzând,
Dă pinteni, bate mereu
Pe zdravănul său fugaci.
Calul zbiară mânios,
Ochii lui s-au încruntat,
Coama, coada încordă,
Se întărtă la fugit,
Ca și când ar zbura-n vânt,
Mai necălcând pe pământ,
Decât când își împlânta
În nisip al său picior,
Sfârâia ca fierul roș,
În apă acufundat.
Deci vârtejul mânios
Ca uliul se repezi
Și peste Bogdan căzând
Cu stâlpul cel de arin
Când pe șa îl răsucea,
Când îl izbea în pământ,
Când îi arunca în ochi
Spuză, de mai îl orbea,
Și când îl înădușea
Cu-al său abur înfocat.
Însă vârtosul Bogdan
Se lupta, se zbihuia
Și pe al său zdravăn cal
În scări s-au înțepenit,

Și în brațe cuprinzând
Stâlpul acel de arin,
L-au strâns la piept pân' l-au frânt,
Cu dinții au rupt din el
Și l-au fărâmat bucăți.
Așadar, viforul rău,
Văzându-se frânt și rumpt
De eroul moldovean,
S-au prefăcut în vârtej,
Și sorbind nisip din câmp
L-au răsucit pân' la cer,
Și de-acolo vâjiind
Au vărsat asupra lui
Nisipul din al său sân,
Ca să-l îngroape de viu;
Dar neobositul cal
În trei copce s-au izbit,
Și cu pieptul răzbătând
Prin vârtejul colburos,
Au scos pe al său stăpân
Din nămolul de nisip.
Iar vârtejul, rușinat,
Rămasă în urma lui,
Lungit gios ca un troian.
Deci eroul, ostenit,
De primejdie scăpând,
Și văzând cerul senin,
Și departe-n orizon
Culmea muntelui dorit,
Lasă calul său încet,
Și cu mâna pe grumaz
Netezindu-l îi zicea:
"O, neprețuite cal,
Amicul, scăparea mea,
Mai opintește puțin
Pân' la muntele ce văd,
Și acolo te-oi lăsa
Bine să te odihnești
Și ți-oi da din al meu coif
Apă rece de izvor,

Și pentru păscut imaș
De chirău și de trifoi”.
Deci calul se-nviosă,
Simțindu-se dezmierdat,
Și la fugă se porni,
Iar soarele începu
Spre sfințit a se pleca;
Aerul se limpezi
Ca cel mai curat cristal;
Și-n acel timp liniștit
Altă nu se auzea,
Decât numai sfârâind
Nisipul ce arunca
Calul cu al său picior
Sau vreun țânțar flămând
Bâzâind pe la urechi.
Însă deodată zări
Obositul călăreț,
În pustiul acel sterp,
Pe un troian de nisip,
Înălbind un șirag lung
De călărești înarmați;
Deci scuturând din dârlogi,
Dă știre negrului său
Ce are de petrecut;
Și nepregetatul cal
Îndată s-au încordat,
Forăind cumplit din nări
Și din ochi scântei vărsând;
Iar inimosul Bogdan,
Buzduganul său luând,
Răcnește înfricoșat:
“Feriți în lături din drum,
Feriți de sunteți oșteni
Și de vreți ca să trăiți;
Iar de sunteți arătări,
Eu pe crucea mea vă jur
Să pieriți din calea mea
Ca dracul de tămâiet”...
Însă lui nu i-au răspuns

Matahalele ce stau,
Nici de cruce au pierit;
Deci bravul meu domnișor
Se mira în gândul său
Cum acele arătări
De brațul lui nu se tem,
Nici de cruce au pierit!
Dar când s-au apropiat,
Văzu înaintea sa
Cavaleri încremeniți,
Înzăuați și înarmați,
Și stând toți călări pe cai.
Atunci el au înțeles
Că acești nenorociți
S-au fost pornit ca și el
Să-și afle ursita lor
Tot în muntele știut;
Dar al pustiului domn,
Viforul neândurat,
Îi înghițise de vii,
Viscolindu-i cu arin;
Și după ce i-au topit,
Tot el i-au și dezgropat,
Ca oricare călător
Să vadă puterea sa.
Al nostru însă român,
Rămânând nebiruit,
Trece buzna printre ei
Cu pieptosul său fugar,
Și îndată ce-au atins
Șiragul de călăreți,
Cu toții s-au povârnit
Și s-au risipit sunând
În ale lor zale de fier,
Chiar ca nucile în sac;
Iar din a lor căpățâni,
Curgea pârâu de nisip
Pe unde fusese ochi,
Gură, nasuri și urechi.
Deci Bogdan, bun sănătos,

Pân’ la munte au ajuns,
Al cărui vârf trecea
Peste nourii ușori,
Iar cu temelia sa
Pân-în al mărilor fund.
Deci soarele au apus
După muntele înalt,
Și stelele începu
Să clipească în senin
Ca niște de aur ochi,
Ce se uita la Bogdan,
Țintă, ca când se mira;
Căci ele prea rar vedea
Alt om pe-acolo umblând.
Deci eroul ostenit
Opri obositul cal
Lângă un șipot curat,
Ce din munte izvora
Și în coif apă luând
Întâi calul adăpă
Și, făr-a se îngriji,
I-au dat drumul la păscut
Pe-a muntelui costișăeî
Acoperite de flori,
Căci acest credincios cal,
Întocmai ca un dulău,
Pe al său stăpân amat
Îl păzea și-l apăra,
Și treaz fiind și în somn;
Iar Bogdan au adormit
Lângă frumosul izvor,
Cu capul pe-al său scutar.
Deci eu să doarmă îl las,
Fiind și eu ostenit,
Și contenesc să vă spui,
Boieri cumințI ce-ascultați,
Ceastă fabulă a mea
Pân’ și dumneavoastră toți
Nu-ți zice precum zic eu

Că ceea ce eu v-am spus
Chiar așa au fost, au fost

Eroul Ciubăr-Vodă. Fabula fabulelor vechi populare sau Rolando furios moldovenesc

Partea II

Zorile de după munți
Începur-a se ivi
Și pe cât se lumina
Somnul se împrăștia
Al bravului meu Bogdan,
Pân' când s-au și deșteptat;
Și frecându-se la ochi,
Și căscând de două ori,
S-au sculat și s-au pornit
Pe naltul munte în sus;
Deci cât mai sus se urca,
Felurimi de flori găsea
Picurând de pe-a lor frunzi
Lacrimi chiar ca de brilant,
A răcoroaselor zori,
Care zori, încet-încet,
Revărsând lumina lor,
Trezea și învioșea
Pe somnorosul Bogdan.
Alămâi și portocali,
Chedri, dafini, chiparoși
Cu a lor poame cu gust
Pe Bogdan ademenea,
Printre care mai creștea
Roze, crini și iasomii;
Ș-apoi toate la un loc
Mirosind îl amețea.
Iar când mai asculta el
Păsările ciripind,
Mai de tot se buimăcea;
Încât întru adevăr
Acest munte minunat
Era demn de lăcaș
Ursitelor omenești.
Deci în al muntelui vârf

Sumețul mire sosind,
Au văzut din văi adânci
Ridicându-se încet
Neguri chiar ca norii groși
Ce se dezvelea încet
Pe al muntelui costiș,
Ca niște valuri de pânzi;
Apoi l-au împresurat
O pâclă ca un noian,
Încât Bogdan socotea
Că nourii l-au răpit,
Dar soarele repezi
O rază chiar ca un sul,
Și, spărgând nourii groși,
Răzbătu încetișor
Întâi pe-al muntelui vârf,
Apoi prin văi și prin râpi,
Și prin grotele adânci,
Și-n sfârșit, împrăștiind
Nourii întunecați,
Au ieșit biruitor
Din lupta ce i-au fost dat
Negurile de prin văi.
Bogdan, mai încremenit
De al soarelui războel
Și de biruința lui,
Se uita uimit la el!!!
Dar deodată au văzut
Un nouraș luminos
Că spre dânsul s-au lăsat,
Pe care o zână sta,
Ce purta pe al său cap
Coroană de mare preț,
Și pe trup un veșmânt alb,
Fiind vopsite pe el
Ursitele omenești;
Unele cu cap de drac
Și în mâna lor ținând
Cociorve, bice de foc
Pentru bărbații mișei,

Altele coarne de cerb
Pentru fruntea celor tâmpi,
Alte ursite era
Cu chipul frumos și blând
Ca îngerii mângâioși
Bărbaților norociți...
(Însă de-aceste figuri
Prea puține se vedea.)
Iar cele multe era
Cu capul înhobotat,
De nu se putea afla
Ce chip și caracter au...
Deci acea zână ținea
În dreapta corn de belșug
Plin de roduri și de flori,
Iar în stânga smoc de șerpi.
Deci ea lui Bogdan i-au zis:
“Eu împărătească sunt
Ursitelor omenești,
Și care mie îmi plac
Și sunt la fapte onești,
Soție bună le dau
Din îmbelșugatul corn,
Iar muritorilor răi,
Ce sunt mândri sau pizmași,
Le arunc din acest smoc
Al șerpilor veninoși.
Tu, însă, care te tragi
Dintr-o viță ce iubesc
A lui Ciubăr domn vestit,
Lui Papură strănepot,
Îți dau ție acest măr
În care s-au zămislit
Ursita soția ta,
Pe care eu ți-am ales
Dintre ale mele zâni
Ca să te pot ferici.
Deci ție ți-au spus prea larg
Norocul, fratele meu,
Ce să faci cu acest măr;

Însă, Bogdane, să știi,
Că multe ai să pățești,
Pân' când te vei însoți
Cu mireasa care-ți dau".
Aceste vorbe grăind,
Împărăteasa pieri,
Și pe capul lui Bogdan
Cunună de trandafiri
Aruncă din al ei corn;
Iar în mână s-au trezit
Bogdan cu un măr domnesc,
Cu care el alergând
Pân' sub munte la izvor,
Îndată l-au despicat,
Și dintr-însul au ieșit
Pruncă cât un puișor
Mândrișor și mititel,
Și gurița sa căscând,
Apă cerea de băut,
Căruia bunul Bogdan
Din pumnul său i-au și dat;
Apoi în năframa sa
Învelit l-au pus în sân,
Și încălecând pe cal,
Chiar ca vântul s-au pornit
Înapoi spre țara sa,
Unde degrab' au ajuns;
Căci nimic în drumul său
Nu l-au oprit la întors.
Deci bătrânul domn Ciubăr
Zi și noapte aștepta
Să-și vadă fiul viind.
Și zărind din foișor
Ridicându-se pe deal,
Ca de vânt un mare colb,
Și un călăreț frumos
Ca săgeata alergând,
Îndată au înțeles
Că Bogdan se întorcea;
Și-naintea lui ieșind

Bătrânul domn cu alai,
În brațe au primit
Pe mult dorit fiul său,
Și în frunte l-au pupat.
Iar Bogdan i-au pus în pumn
Mireasa ce și-au adus,
De care prea s-au mirat
Ciubăr, înțeleptul domn;
Dar pricepând mai apoi
Că este de zână pui,
Ciubăr nu s-au mai mirat,
Ci s-au făcut ei nănaș,
Numindu-o din botez
Ileana cea cu păr lung
(Cosânzeana la români);
Iar cununa cea de flori
Ortodoxul meu Bogdan
La icoană o au pus.
Deci miresei înadins
Leagăn de aur făcu
Și mancă i-au însemnat
Pe soția unui crai,
Ce-o sclăvise în răzbel
Faimosul domn Ciubăr;
Dar ades au trebuit
Leagănul de prefăcut,
Căci zâna creștea în trup
Cât într-o lună pe zi,
Pe lună cât într-un an;
Și în sfârșit în doi ani
Ea era de măritat.
Iar pre cât am auzit,
Și chiar mândrețele ei
Sporea pe zi ce mergea;
Părul ei galben și lung
Ajungea pân' la călcâi,
Și pe spate rășchirat
Ca peteala strălucea;
Ochișorii ca de șoim
În inimă răzbătea;

Iar gurița îi era
Ca cireașa pe la mai,
Și dinții ca un șirag
De mărgele potrivit,
Și ca ghiocii de albi.
Naltă, gigâtă la stat
Ca nuiaua de alun,
Și mijlocul ei curmat
Ca și al leoaicei trup,
Ca porumbița la piept
Și ca lebăda la gât,
Iar mânușițele ei
Chiar ca de ceară era,
Și piciorușele ei
În pumni le puteai lua.
Deci galantonul Ciubăr
Zestre nurorei i-au dat
Scule de aur leit,
Odoare de mare preț,
Șapte târguri de negoț
Și trei sute de moșii,
Iar de țigani mii de mii.
Și de nuntă s-au gătit,
Poftind vecini domni și crai
Și eroi din alte țări,
Ca să se întreacă ei
La harță și la dejghin
Asemenea au adus
Voinici știuți de vârtoși
Să se lupte cu ai săi;
Și vânătorii domnești
Au adus din munți pustii
Cecale și urși cumpliți,
Și zimbri înfricoșați,
Ca să se lupte morțiș
Cu zăvozii ungurești
Ce se numea medeleni.
Iar curtea s-au podobit
Pe la ferestri, pe la uși
Cu crengi și cununi de flori,

Prin odăi s-au așternut
Covoare de mare preț,
Și jilțul acel domnesc
Cu stofă și catifea
S-au îmbrăcat peste tot,
Dezvelind deasupra lui
Steaguri ce-au fost câștigat
Eroul domn Ciubăr
De la învinșii în războel.
Pe pereți s-au înșirat
Armele vechi strămoșești.
Deci să nu mai prelungesc,
Ca să vă fiu urât,
Amici și lectorii mei,
Eu nu cutez să vă spui
Câți boi și oi s-au ucis
De fripturi pentru popor,
Poleind coarnele lor
Cu aur și cu argint,
La câte buți s-au dat cep
De mied, vișinap și de vin.
Câți marțoli s-au ridicat,
Înfigându-i în pământ,
De a cărora vârf nalt
Năfrămi cu bani s-au legat
Pentru cei ce vor putea
Să se cațere pe ei,
Câți brazi din munți s-au adus,
Pe carii i-au răsădit
Pe drumuri și prin oraș,
Acățând pe vârful lor
Stegurele fel de fel,
Clopoței bucăți de șăc,
Care ziua se vedea
Ca un codru înflorit,
Și noaptea tot acei brazi,
Fiind de candele plini,
Cer cu stele semăna;
Iar când vântul aburea
Clătind ramurile lor,

Groaznic sunet se făcea,
Ca când menea a războel;
Asemenea de prisos
Socotesc să vă mai spui
Câți beceri și bucătari
S-au chemat din alte țări,
Ca să facă fel de fel
De mâncări și bunătăți,
Și jigănii de zahar,
După cum: cloște cu pui,
Ce se numea marțepan,
Păuni, lebede, cocoși,
De se părea că sunt vii.
Deci ale nunții gătiri
De le-aș spune până mâni,
Nu le voi putea sfârși,
Însă vă fac cunoscut
Că nunta s-au hotărât
Pe-a doua zi negreșit;
Iar oaspeții toți trudiți,
După ce au făcut chef,
Și lăutarii domnești,
După ce au hăulit,
Lado-Mano* i-au cântat
Miresei cum era dat
Când peteala se-nșira,
Apoi toți au adormit.
Dar iată tocmai în zori
Deodat-au răsunat
Clopotul de dandana,
Și răcnete pân' la cer
Din orașul ce ardea,
Cu clocot se ridica,
Strigând poporul: "Săriți,
Că tătarii ne-au călcat,
Săriți că cu toți pierim
De a lor junghi otrăvit,
Nu lăsați, că ne iau sclavi,
Ne pradă și ne dă foc;
Iată că biserici sparg,

Le jefuiesc și le ard,
Și pe preoți îi ucid,
Altarele jefuiesc!”...
Deci Ciubăr domnul bătrân
Și cu tânărul său fiu,
Trezindu-se sperieți,
Cu oaspeții adunați,
Voievozi și crai viteji,
Servi, comișei și paici,
Cu toții s-au înarmat,
Și din buciume trăgând,
Adună puțini oșteni
Ce se afla în oraș,
Și pe cai încălecând,
Cu toții au năvălit
Cu iuțeală în tătari.
Iar Bogdan intrând în ei,
Cu paloșul făcea drum,
Tăind hăbuc pe tătari,
Ca pe curechi sau bostani.
Căci unii tătari fugea
Făr’ de cap sau făr’ de mâini,
Alții se ținea pe cai
Sau cu jumătăți de trup,
Sau pân’ la brâu despicați.
Asemenea ceilalți
Voievozi și crăișori
După pilda lui Bogdan
Tăia tătarii ciopăți,
Dar bătrânul domn Ciubăr,
Lâng-o biserică stând
Unde păgânii prăda,
Rândui oștenii lui
Ca să-i ia prizonieri.
Însă-n biserică sta
Însuși hanul tătăresc,
Care, trântind la pământ
Al Maicii Domnului chip,
Sub picioare îl ținea,
Și cu mâinile rupând

Podoabele de pe el,
Aur și mărgăritar,
Și pietre de mare preț,
Își umplea desagii săi.
Acest han, cel mai cumplit
Din crâmgherii cei vestiți,
Era și cel mai amar
Al Moldovei prădători
El singur numai avea
O armă, lucru drăcesc,
Neștiută la români
Pe timpurile de-atunci;
Căci hanul, de multe ori
Când era înconjurat
Despre bravii moldoveni,
Cu dânsa îi speria
Și dintre dânșii scăpa.
Această armă era
Ca o țevie de fier
Astupată la un fund,
Lângă care fund avea
O prea mică borticea;
Deci în țevie puind
Un fel de praf vânăt, sur,
Și ca un nastur de plumb,
Apoi un chibrit aprins
La tigăiță țiind,
Pulberea se aprindea,
Și din țevie zbucnind,
Ca fulgerul scăpăra
Și ca trăsnetul buhnea,
Și acel nastur de plumb
Așa de iute țâșnea,
Că prin zale de oțel,
Prin piei de bivol, prin fier
Răzbătea, și omora
Pe acel mai brav oștean
Făr-a ști cine și cum
Tâlhărește l-au ucis.
Deci al tătarilor han,

Temându-se cu Ciubăr
Să se bată piept la piept,
Căci odată la război
Cutezase de cercă
Tăioasa sabia lui,
Și o ureche pierdu
Pentru aceea acum
Îndată ce l-au zărit,
L-au pitit tocmai în piept
Cu arma, lucru drăcesc,
Și când focul au buhnit,
Ciubăr parcă n-au mai fost.
Iar oștenii, sperieți,
Fugeau care încotro,
Sau cădea jos la pământ.
Atunci păgânul tătar,
Tăind capul lui Ciubăr,
În suliță l-au luat;
Și încălecând pe cal,
Spre câmp de fugă plecă,
Și s-au făcut nevăzut;
Dar inimosul Bogdan
Pe tătari i-au interit
Și de tatăl său aflând,
Că hanul l-au fost ucis
Și că capul i-au luat,
Începu a-l căuta;
Însă neputând a ști
Încotro au apucat,
Răcnea ca un leu cumplit
Ce puii și-au fost pierdut,
Alerga în toate părți,
Prin codri și munți pustii.
Dar pe tătar negăsind
Atâta s-au rătăcit,
Că n-au putut nimeri
La curtea sa înapoi,
Ci a treia zi zări
Pe al unui munte vârf
Un palat foarte frumos

Înconjurat de livezi
Deci dar Bogdan apucă
Spre acel munte înalt,
Și iată în calea sa
Un râu lat și țărmuros,
Peste care era pod,
În capra căruia sta
O stahie, urieș
Înzăuată prea ciudat,
Pe cap având ca un coif
O scoică cât un căuș,
Și trupul său îmbrăcat
Întru o piele de zmeu,
A căruia solzi luceau
Ca când erau de argint,
Iar în mână învârtea
Un paloș mare cu zimți
Ca când era herezeu;
Acea stahie era
Călare pe lup turbat,
Și îndată ce văzu
Pe hirișul domnișor,
Se repezi drept la el
Cu palașul ridicat;
Dar sulița lui Bogdan
Era groasă cât un par,
Și în mâna lui fiind,
Chiar ca trăsnetul lovea;
Căci el zdravăn opintind
Pe al său negru sirep,
Mai degrabă au ajuns
Al suliței sale vârf
În al stahiei gâtlej
Decât palașul la el.
Și stahia au căzut
De pe lup jos la pământ.
Deci Bogdan au și sărit
De pe cal deasupra ei
Și capul i-au retezat;
Dar numai cât s-au întors

Și capul s-au prins la loc;
Deci el iarăși au tăiat
Trupul ei în patru părți,
Și numai cât s-au întors
Și stahia s-au sculat,
Ca când nimic n-au pățit.
Atunci Bogdan auzind
Că calul său forăia,
S-au întors și au văzut
Groaznicul lup năvălind
Ca să-l apuce de bot;
Dar Bogdan au și înfipt
Sulița în piept la lup,
Și foarte s-au minunat
Că el pe lup ucigând
Și stahia au pierit.
Deci atunci au priceput
Că fermecători erau
Ceste două arătări;
Apoi, făcându-și trei cruci,
Pe calul său au sărit,
Și pe pod buzna trecând,
În munte s-au și suit
La palatul cel frumos,
Și la poartă ajungând,
Înainte i-au ieșit
Fecioare vro douăzeci,
Îmbrăcate prea frumos
În straie albe și flori;
Iar între dânsele sta
O zână, stăpâna lor,
Pe care nici Rafael,
Pictorul cel renumit,
Nu o putea zugrăvi,
Și nici eu să spun nu pot
Cât de frumoasă era,
Decât atâta vă zic
Că ai ei galbeni zulufi,
Pe la tâmple împletiți,
În cosițe mărunțel,

Ca găitane de fir
Erau încujbați puțin
Pe grăsuții obrăjei,
Rotunzi, albi și rumeiori.
Iar părul ei despletit,
Ca mătasa răsfirat,
Cădea și se-nvăluia
În unde și în verigi,
Pe un boi cam grăsuliu,
Și bun în brațe de strâns;
O viță însă de păr
Zefirul o arunca
Pe un piept ca de omăt,
Unde se vedea săltând
Prin subțire burangic,
Două țâțe ce era
Ca două mere domnești.
Deci puteți a judeca,
Înțelepți ascultători,
Cât de bine se prindea
Pe un chip alb ca al ei
Două roze în obraji,
În buze un bobocel,
În guriță niște dinți
Chiar ca de mărgăritar,
Ochii verzi ca de smarald,
Ce prin gene negre lungi
Galeș la lume privea,
Ca când era somnoroși;
Apoi al ei picioruș,
Ce era mic, grăsuliu,
Și alte grații a ei
Eu nu pot să le mai spui,
Decât știu că pe Bogdan,
Ce o privea buimăcit,
Coborându-l de pe cal
Ca pe un de paie snop,
De o mână l-au luat
Și cu un glas mângâios
Ca sunetul de izvor

I-au zis: “De mult te aștept
În împărăția mea,
O, tinere domnișor,
Ca să te pot primi;
Căci mi-i drag să primesc
Eroi ca tine faimoși;
Deci vin în palatul meu
De vrei să te fericesc
În toată viața ta”.
Bogdan nimic n-au răspuns
Ci mergea unde vrea ea
Ca un neghiob fermecat;
Și fecioarele cântând
Din organe fel de fel,
Și cu viersuri foarte dulci,
Cu totul l-au frăgezit,
Însuflețindu-i amor.
Iar la palat ajungând,
Câțiva ciocoi îmbrăcați
Tot în fir și urșinic,
De subsuori l-au luat
Și la feredeu l-au dus,
Și după ce l-au spălat
Și trupul i-au miresmit,
L-au îmbrăcat în caftan
De o stofă foarte grea
Și în cămară l-au dus
La zâna ce-l aștepta
Cu un ospăț răsfățat
De bucate foarte rari,
Ce nici Ștefan-vodă cred
N-au mâncat la masa sa.
Și nici paharnicii lui
Să-i dreagă nu au găsit
În podgorii la Cotnar
Așa vin și pelin vechi
Ca cel de zână gătit
Pentru frumosul Bogdan.
Deci mâncând și bine bând
Dintr-un blid, dintr-un pahar,

Acești doi amorezați,
Și-mbucându-se cu drag
Chiar ca niște hulubași,
Au adormit amândoi.
Și eu să doarmă îi las,
Și contenesc să vă spui,
Boieri cumințI ce-ascultați,
Ceastă fabulă a mea,
Pân' și dumneavoastră toți
Nu-ți zice precum zic eu,
Că ceea ce eu v-am spus
Chiar așa au fost, au fost.

Partea III

Al lunii corn se ivi
Ca de argint poleit,
Printre copacii tufoși
Ce ferestrele umbrea
Cămării unde era
Amorezii fericiți.
Și o rază au izbit
Pe Bogdan tocmai în ochi;
Dar el nici că s-au trezit,
Și luna au asfințit.
Iar a doua zi târziu,
Când soarele era sus
De nouă suliți pe cer,
S-au deșteptat somnoros,
Și după ce s-au trezit,
Amândoi au mai căscat,
Și zâna-n palme bătând,
Îndată au răsunat
Viersuri de mulți lăutari
Și organe fel de fel.
Deci în cămară intrând
Multe fete și ciocoi
Cu haine de mare preț,
Pe zână o îmbrăcă
După moda de atunci;
Iar pe frumosul Bogdan,
În loc de strai bărbătesc
Și de arme oștenești,
Ciocoii l-au îmbrăcat
Cu cămașă de melez,
Ce pe la mâneci și piept
Avea grele cusuturi,
Cu sârmă și cu mărgean,
Ce altițe se numesc;
Și apoi l-au pregiurat

Cu fotă peste mijloc,
Și coapsele i-au încins
Cu un colan foarte scump,
Care sub piept se-ncheia
Cu două paftale mari
De aur curat leit;
Iar în picioare i-au pus
Conduri cu călcâiul nalt,
Și apoi de subsuori
Prin cămară îl purta
Ca să-l deprindă cu ei.
Apoi zâna l-au luat,
Și punându-l în genunchi,
Pletele i-au pieptănat,
În gâțe le-au împletit,
Și colătău le-au făcut,
În vârful capului lui,
Iar la gât ghirdan i-au pus
De smarald și de rubin;
Și apoi l-au rumenit,
Mustățile i le-au ras,
Urechile i-au bortit
Și cercei i-au aninat.
Apoi l-au luat cu ea
La primblare prin livezi,
Unde șezând amândoi,
Se sărută ne-ncetat,
Și din pomii încărcați
De portocale, smochini
Și feluri de bunătăți
Gustau și se desfătau.
Și așa în toate zile
Fostul odată erou
În aceste desfrânări
Își petrecea viața sa,
Mâncând, bând și sărutând.
Dar ca să se ia mai mult,
Zâna l-au pus de țesea
La burangic sau melez,
Iar seara furcă îi da,

Și cu fetele torcea,
Sau împletea la colțuni.
În sfârșit, așa trăind,
Bietul Bogdan, fermecat,
Multe luni și câțiva ani.
Muieratic se făcu.
Și așa se mișeli,
Că se temea și de mâți,
Sau vânt mare de bătea
Ori fulgera, sau tuna,
El cădea jos leșinat.
Dar odată adormind
Zâna trudită de șăgi,
Pe a lui Bogdan genunchi,
El îi lua când și când
O mânușiță de-a ei
Și o săruta oftând.
Dar iată că au văzut
Pe a ei scumpă brățea
Un baier de matostat
Cu multe scrijilituri,
Ce foarte se potrivea
Cu slova ce au fost scris
Împăratul Solomon
În solomonia sa,
Pe care carte citea
Prea ades domnul Ciubăr.
Deci Bogdan încetișor
Au desprins acea brățea,
Ca să vadă nu cumva
Să citească va putea
Pe baierul fermecat;
Și îndată ochii lui
Mare minune văzu,
Căci brățeaua desprinzând,
A sa zână pe genunchi
În babă se prefăcu
Cu așa chip de grozav,
Că Bogdan s-au speriat
Și de la el o zvârli.

A ei piele pe obraz
Chiar ca punga s-au zbârcit
Când cu baierul o strângi;
Și așa s-au flecuit
Ca un mârșav seftian,
Iar din părul cel frumos
Câteva vițe de floci
Alb-galbene se zăreau,
Sub o tichie de șam.
Niște ochi ca doi cărbuni
Ca ai mâței strălucea;
Iar barba cu nasul ei
Mai îi astupa de tot
Gura, din care ieșea
Un singur colț ascuțit;
Și trupul ce era gol
Cu picioare și cu mâini
Chiar cu broasca semăna,
La piele și la boia,
Mai având și dinapoi
O codiță ca un țap.
Iar când s-au întors Bogdan
Și la sine s-au uitat,
S-au văzut cu totul gol
Și chiar ca un feteleu
Făr' de mustăți și cu gâți;
Căci pierise tot atunci,
Și straiele de pe el
Cu juvaieruri cu tot,
Și palaturi, și livezi,
Și demonii ce slujea,
Ca când ar fi fost ciocoi;
Iar el singur rămânând
Pe un munte foarte nalt
Înconjurat de păduri,
Și deasupra lui zburând
Buhne, cucuveici și corbi
Și scârbelnici lilieci.
Deci atunci înțelegând
Că el fermecat au fost

De-acea cotoroanță rea,
Au luat un bolovan
Și capul i-au sfărâmat;
Apoi în genunchi căzând,
Mulțumi lui Dumnezeu
Că de dânsa l-au scăpat
Și de a ei vrăji drăcești,
După care se porni
Dincotro au fost venit,
Iar calul lui, ce păștea
Sub munte lângă podeț,
Îndată ce l-au văzut,
Au alergat nechezând
La voinicul său stăpân;
Dar mai nu l-au cunoscut,
Văzându-l în piele gol;
Însă cum l-au mirosit,
A zburda au început,
Și-n capra podului stând,
Cu copita sa bătea,
Ca când spunea lui Bogdan
Că a lui arme era
Mistuite acolo.
Deci voinicul căutând,
Le-au găsit toate sub pod
Îngropate în nisip,
Cu al calului tacâm,
Și înarmând trupul său,
Și pe cal șeaua punând,
Pe dânsul s-au aruncat
Și ca vântul s-au pornit
Încotro ochii l-au dus,
Pân-în sară alergând.
Dar deodată auzi
Un țipăt foarte cumplit
În codru de-a dreapta sa,
Ca când cerea ajutor;
Și mergând la acel loc,
Au văzut un tricolici
Pe o fecioară gonind

Foarte frumoasă la stat,
Cu dulce și galiș chip,
Și purtând pe trupul său
Un veșmânt vânăt cu roș,
Pe piept cruce de briliant,
Și peste umăr un arc
Și cucură cu săgeți,
Iar din fruntea sa ieșea
Chiar ca o limbă de foc;
Și repede ea fugind,
Lungul ei păr rămânea
Înapoi în urma sa;
Iar tricoliciul vrăjmaș,
Prinzându-l cu-a sale căngi,
După dânsul o trăgea.
Deci Bogdan s-au repezit,
Și cu paloșul lovind
Pe tricolici după cap,
L-au și zburat de pe trup.
Dar trupul rămase viu,
Și pe fecioară lăsând,
Au început a fugi,
Iar capul, săltând pe jos,
Clipea din ochi și râdea,
Clănțăia groaznic din dinți,
Apoi, scuipând pe Bogdan,
S-au dus iute rostogol
După trupul ce fugea
Și în codru s-au ascuns.
Deci fecioara, la Bogdan
Viind, l-au îmbrățoșat
Și foarte i-au mulțumit
De servisul ce-au făcut,
Zicând: “Bravule, să știi
Că eu o genie sunt
Menită de Dumnezeu
Pe români să orcotesc
Cât vor fi buni patrioți
Și neamul nu-și vor corci,
Având putere de sus

Să descântec, să desfac
Pe românii fermecați
De fermecători, de strigi
Ce demonul cel pizmaș
În țara ce ocrotesc
Foarte multe au trimis;
Deci ele mă prigonesc
Și de mult m-ar fi ucis,
Sau poate mă otrăveau,
Dacă aș putea muri;
Însă pozne tot îmi fac,
Că trimit draci fel de fel
Să mă supere aici
Îndată ce mă ivesc
Din iezerul cest adânc,
Unde îi palatul meu.
Deci tu fiind prigonit,
De când mă-ta te-au născut,
De fermecători și strigi,
Din pricină că Ciubăr,
Vestitul domn, tatăl tău,
Credea în solomonii;
Pentru aceea și el
De-arma dracului pieri,
Ce hanului tătăresc
Un mare fermecător
Din Eghipet i-au fost dat,
Învățându-l fel de fel
De farmici diavolești,
Cu care te-au și orbit
De nu l-ai putut găsi
Când te-ai luat după el;
Ba încă ți-au și trimis
Pe dracul, sau un vânt rău,
Care în munte te-au dus
La striga acea mai rea
Din câte pe-aicea au fost.
Și tot acel han cumplit
Acum iarăși se porni
Ca să prade țara ta

Și pe tine să te ia;
Iar tu, măcar că ești brav,
Lui nu poți să-i faci nimic,
Căci zaua și coiful său,
Ce-s fermecate de el,
Nici o armă nu le prind.
Eu însă voi încânta
Junghiul care porți la șold,
Cu care poți să răzbați
Amarnicul han tătar,
Iar ca să-l poți omorî,
Tot drept în piept să izbești,
Unde avanul de han
Poartă baier fermecat,
Ce este puterea sa,
Fiind în baier cusut
Un deget afurisit,
Câteva fire de păr
Din barba lui Solomon,
Și alte lucruri drăcești".
Genia așa grăind,
Au luat de la Bogdan
Junghiul ce purta la șold,
Și șoptindu-i nu știu ce,
În iezer l-au împlântat,
Și apoi suflând pre el,
L-au șters cu al său veșmânt
Și l-au întors lui Bogdan.
Și iată că începu
Să clocotească mereu
Munții și codrii vuind
De-a tătarilor strigări,
Ce pârjoleau și robeau
Pe bieții locuitori;
Iar populul, speriat,
Striga cerând ajutor,
Și zicând: "Unde-i Ciubăr,
Al nostru părinte bun,
Unde-i fiul său Bogdan,
Să ne scape de tătari,

Ce ne mână ca pe boi
Și ne taie ca pe oi;
Să ne scape de țigani,
Ce domnesc în curtea sa,
De când bunii noștri domni
Au pierit și ne-au lăsat!”
Deci Bogdan s-au înfocat,
Auzind populul său
Că îi cerea ajutor,
Și, încălecând pe cal,
Au alergat spre tătari,
Măcar că oști nu avea.
Și iată că-ntâmpină
Pe avanul han viind
Singur între doi mârzaci,
Căci prădătorii tătari
Rămaseră-n urma lui,
Deci Bogdan strigă la el:
“Stă, câine, de ești deliu,
Stă cu mine să te lupți
Că eu am să-ți răsplătesc,
Am să te jupoi de viu
Și din titva ta să beau!”
Iar tătarul, cunoscând
Pe Bogdan, dușmanul său,
Foarte s-au învoioșat
Că în mână i-au picat,
Și i-au zis: “Vină, gheaur,
Vino, capul să-ți retez,
Așa cum am retezat
Pe a tătâne-tău cap,
Pe care l-am pus în par
Și spre țintă l-am menit
Copiilor tătărești;
Dar de prăștii, de săgeți,
Acea titvă s-au sfărmat,
Și am venit înadins
Să iau căpățâna ta!”
Grăind așa amândoi,
Ca leii se repeziră

Unul la altul răcnind;
Și măcar că s-au izbit
Cu mâzdracele în piept,
Dar ei au stătut pe cai
Chiar ca turnul neclătit;
Iar mâzdracele s-au rumpt,
În aşchii s-au tăndurit,
Dintre care câteva
Pân' la soare au ajuns,
Și de-acolo luând foc,
Arzând, căzur' pe pământ.
Atunci dușmanii, cruntați,
Săbiile au golit,
Și se lovir-amândoi
În a coifului zebrea;
Dar pe a lor gratii tari
Săbiile lunecau,
Făr-a le putea tăia.
Deci începură să-și dea
Mai groaznice lovituri
Peste zale, peste coif,
De scânteile curgeau;
Dar ei sta nevătămați,
Ca când grindina cădea
Pe două de cremeni stânci.
Însă sânge mai întâi
Tătarul au slobozit
Îndrăznețului Bogdan,
Căci lovind pavăza lui
Cu sabia ce era
De un fier scump de Damasc,
În două o au tăiat,
Și cu vârful ajungând
Platoșa lui de pe piept,
Printr-însa au răzbătut,
Și ca fulgerul cumplit
Paloșul acel tăios
Pe piept, pântece, picior
Căzând le-au și scrijelat;
Dar nu au pătruns adânc,

Însă lăsă după el
Plagă ca un găitan.
Bogdan, dacă s-au simțit
Că tătarul l-au cruntat,
De mânie se-nfocă,
Și sabia ridicând
Așa îl trăsni în coif,
Că l-ar fi tăiat hăbuc
De n-ar fi fost încântat;
Dar tătarul ameți,
Îi țâșni sânge din ochi,
Căzu pe-al calului gât,
Mâinile lăsând în jos
Și picioarele crăcind,
Încât abia se ținea
Să nu cadă de pe cal;
Iar paloșul îl scăpa
Dacă n-ar fi fost legat
De braț cu un lănțujel;
Deci calul lui, speriat
De trăsnetul ce-auzi,
S-au întors în loc cu el
Și începu a fugi.
Bogdan însă au stătut,
Socotind tătarul mort;
Dar iată că l-au văzut
Că, sculându-se pe șea,
Se întorcea iar spre el,
Și hrăpind chiar ca un leu
Zicea: “Câine de creștin,
Sfârșitul tău au sosit!”
Iar când s-au apropiat,
În scări s-au și ridicat,
Și cu amândouă mâini
Sabia sa apucând,
C-o lovitură au vrut
Să despice pe Bogdan;
Dar îngerul păzitor
Al creștinului Bogdan
Îi apără capul său,

Și paloșul tătăresc
Căzând chiar ca un satâr
Pe capul calului său,
I l-au despicat pe loc.
Bogdan, sărind de pe cal,
La tătar s-au repezit,
De barbă l-au apucat,
Și izbindu-l drept în piept
Cu încântatul său junghi,
Zalele i-au răzbătut
Și inima i-au pătruns.
Încât al junghiului vârf
De un palmac au ieșit
Prin spata de dinapoi;
Și apoi de pe cal jos
Trântind pe dușmanul han,
De arme l-au dezarmat,
De piele l-au jupoiat,
Căpățâna i-au tăiat,
Și făcându-și mâzdrac nou,
În vârful lui l-au luat,
Și pe calul tătăresc
Voinicul încălecând,
Către zână s-au întors.
Acolo mazdracul său,
Înfigându-l în pământ,
S-au tologit lângă el,
Și la al hanului cap
Cu mulțumire privea,
Iar mârzacii sperieți,
Ce venise după han,
Văzându-l că au pierit,
Au rupt de fug' îndărăt,
Și înștiințând pe oști
Că hanul lor s-au ucis,
Toți a fugi începură,
Așa de înspăimântați,
Că românii prizonieri
La îndrăzneală luând,
Cu coasele îi tăia;

Iar fetele, apucând
Cociorve și umblăcii,
Capetele le zdrobea;
Și așa scăpar-atunci
Nenorociții români,
De crâmgherii cești cumpliți.
Deci genia s-au ivit
Din al său iezer adânc,
Și dezbrăcând pe Bogdan
De armele ce purta,
Plăgile lui le-au spălat
Și le-au vindecat pe loc,
Ca când n-au fost plăguit,
Ș-apoi înarmându-l iar,
I-au zis: “Bogdane, să știi
Că ai să fii domn faimos,
Căci tu ai să biruiești
Și pe alți vrăjmași cumpliți,
Și că din prăsila ta
Vor ieși mulți domni viteji,
Moldovei ocrotitori
Și românilor părinți;
Dar vița soiului tău,
Cu vreme părăginind,
În Moldova vor domni
Mulți grecomani limonjii”...
Multe de-aceste grăind,
Ce cu mintea nu le ții,
Genia l-au descântat,
Și în fața lui suflând,
I-au dat de aur inel,
Și iarăși i-au zis așa:
“Bogdane, acest inel
Din deget să nu-l mai scoți,
Căci el te va apăra
De farmece țigănești,
Ce în curtea ta acum,
De când acolo nu ești,
Țiganii tăi făptuiesc.
Iar ca să poți nimeri

La curtea ta înapoi,
Eu o săgeată slobod
Și tu de ea să te ții”.
Atunci genia scoțând
Săgeată din tulba sa,
Și încordând al său arc,
Spre răsărit săgetă.
Deci Bogdan s-au aruncat
Pe calul cel tătăresc,
Și la ciochine legând
Al ucisului han cap,
Ca vântul s-au repezit,
Tot săgeata urmărind.
Deci eu tac, nu vă mai spun,
Boieri cumințI ce-ascultați,
Încotro au apucat
Bogdan, al meu făt-frumos,
Pân’ ce dumneavoastră toți
Nu veți zice că ce-am spus
Chiar așa, așa au fost.

Partea IV

După trei zile Bogdan
La domnescul său palat
Sosind, îndată-ntrebă
De zâna soția sa;
Și iată că alergă,
Înaintea lui ieșind,
O țigancă fetnegea,
Îmbrăcată prea frumos,
În stofe și urșinic,
Și pe Bogdan sărutând,
I-au zis: “Bine ai venit,
Dorite mirele meu,
Căci de mulți ani te aștept,
Șezând ziua în cerdac
Și cătând în calea ta,
Iar noaptea amar plângând,
Încât de lacrimi și dor
Pielea pe obrazul meu
S-au îngroșet, s-au zburlit,
De scârbă s-au înnegrit;
Și bălană de am fost,
Acuma, vezi, m-am smolit.
Vezi, dragă mire al meu,
Vezi cât te-am dorit de mult,
Și de-ai fi mai zăbovit,
Ori mă găseai în mormânt,
Ori mă ofticai de tot!”
Deci bunul nostru Bogdan,
Crezând întru adevăr
Că este ursita sa
Țigăncușa ce-i vorbea,
O strângea la pieptul său,
Dar el însă nu știa
Că aceea ce-i vorbea
Fata judelui era,

Al țiganilor domnești.
Și că muma ei au fost,
Când trăia domnul Ciubăr,
Una din găinărițI
A păsărilor domnești.
Însă farmece știind,
Și fiindcă și Ciubăr
Credea în solomonii,
Pe dânsa el o avea
De dragoman credincios
Între dracul și-ntre el.
Dar pierind domnul Ciubăr,
Și lipsind și fiul său,
Lăiețița acea rea,
Cu-a sale farmici drăcești,
Încântase pe boieri,
Pe hatmani și pe oșteni,
Încât unii pribegiră
Încotro ochii i-au dus,
Alții, nebunind de tot,
Strângea ciolane pe câmpi,
Și alții se prefăcură
În lupi, în urși, sau în cerbi,
Fugind în codri pustii;
Iar ea cu bărbatul său
Domnea și orânduia
În țară și pe români;
Și pe zâna lui Bogdan,
Sugrumând-o, o zvârli
Într-un adânc heleșteu,
Ce lângă curte era.
Deci Bogdan au socotit
Mai întâi pe tatăl său
Să-l pomenească un an
Și să poarte tot negrit,
Și petrecând acel an
În jale și rugăciuni.
Pentru răposatul domn,
Să se însoare apoi
Cu țiganca ce gândea,

Că ursita lui era.
Deci petrecând acest fel,
Țiganii prea se silea
Că doar îl vor fermeca;
Dar al geniei inel
Pe dânsul îl apăra;
Iar fata cea de țigan
Se podobea, se dregea
Ca să placă lui Bogdan;
Și oglingioara luând,
Ce țiganca, maica sa,
În taină i-au fost dat,
Se privea, în ea zicând:
“Oglindă, oglingioara mea,
Spune drept ca chipul meu
Este altul mai frumos,
Mai delicat, mai cu haz,
Din câte fete au fost
Și sunt astăzi pe pământ?”
Iar oglinda răspundea:
“Că mai frumoasă era
Și iarăși în grab’ va fi
Ileana cu părul lung
Ce Cosânzeana îi zic”.
Și fata cea de țigan
Mâniindu-se zvârlea
Oglinda ce grăia drept.
Deci într-o zi au venit
Toți comișii la Bogdan
Și i-au spus că caii săi
Nicidecum nu vor să bea
Din helețeul domnesc,
Căci în el s-au arătat
De aur un peștișor,
Care apa tulburând
Pe cai foarte speria.
Așadar, domnul Bogdan
Cu fata cea de țigan
Au mers cu sârg amândoi,
Să vadă cel peștișor,

Pe care Bogdan văzând,
Foarte de el s-au mirat.
Dar țiganca pricepu
Că acel pește era
Zâna ce au fost ucis
Lăiești̦a, maica sa,
Și-n heleșteu o zvârli;
De aceea se rugă
Să i-l dăruiască ei,
Și bunul domn Bogdan
Cheful să-i strice n-au vrut,
Ci să prindă porunci
Pe frumosul peștișor,
Dar toți pescarii domnești
Să-l prindă nu au putut;
Iar Bogdan însuși luând
Undița de la pescari,
Peștișorul au venit
Și singur în ea s-au prins,
Pe care el l-au și dat
Țigancei ce aștepta.
Iar ea, alergând cu el,
Bucătarilor l-au dat,
Să i-l curețe de solzi
Și să-l frigă pe cărbuni.
Și după ce l-au mâncat,
Oglingioara își luă
Și iarăși i-au zis râzând:
“Oglingioară, spune-acum,
Spune drept, ca chipul meu
Este altul mai frumos,
Mai gigât și mai cu haz
Din câte fete au fost
Și sunt astăzi pe pământ?”
Iar oglingioara au zis:
“Că mai frumoasă era,
Și iarăși în grab’ va fi,
Ileana cea cu păr lung
Ce Cosânzeana îi zic”.
Dar țiganca i-au răspuns:

“Oglingioară, spui minciuni,
Căci eu mâncai carnea ei,
Și nu va fi în etern
Ileana cea cu păr lung”.
Așa țiganca zicea,
Pentru că ea n-au știut,
Că din ai peștelui solzi
Unul nu știu cum sări
La fereastra lui Bogdan,
Și din el curând crescu
Un tei foarte răsfățat,
Sub care domnul Bogdan
Cu haz la prânz ospăta;
Căci teiul acel frumos
Slobozea deasupra lui
A lui înverzite crengi,
Și de soare îl umbrea,
Și-l răcorea fiind cald;
Iar sara tot acel tei
Rază de foc slobozea,
Și așa se lumina,
Că toată noaptea sub el,
Curteni, bărbați și muieri
La șezătoare venea,
De torcea și depăna;
Iar mătalnicii flăcăi
Se hârjonea între ei,
Sau spunea cimilituri
Femeilor ce torcea,
Sau cu fetele râzând,
În pilde se pâcălea
Sau spunea fabule lungi.
Iar când fata de țigan
Se apropia de el,
Crengile lui se clătea,
Se scutura mânios,
Și așa o șfichiuia
Peste cap, peste obraz,
Că fugea de el cu sârg.
Deci ea iar au priceput

Că acel tei minunat
Zâna lui Bogdan era,
Și iarăși au început
Ca să roage pe Bogdan
Să i-l dăruiască ei.
Deci el iarăși și acum
Pofta țigancei făcu.
Și-ndată ea porunci
Să taie acel copac
Și să-l ardă întreg tot,
Însă vântul au zburat
Numai o frunză din el,
Și purtând-o pân' la nori,
Au lăsat-o de-au căzut
În codrii cei mai merei
La un bătrân prisăcar;
Și frunza căzând la el,
În flăcău se prefăcu,
Tânăr și frumos la chip,
Sprinten și gigât la stat.
Deci bătrânul prisăcar,
Văzându-l, i-au zis așa:
"Făt-Frumos, de ești străin
Și dacă nu ai părinți
Și aici ai nimerit,
Te rog cu mine petreci
Și fii ca copilul meu,
Ca murind eu să mă-ngropi
Aice, în acest pustiu,
Unde pe nime nu am,
Pierind semința mea
De farmici diavolești;
Căci pierind domnul Ciubăr
Și domnișorul său fiu,
Pe care eu l-am deprins
Ca să săgete în zbor
Pe lăstunii ușurei,
Sau cu mazdracul pe urși
Să pătrundă făr' de greș,
A lor curte rămase

Și țara făr’ de stăpân.
Deci eu și cu alți boieri
Ocârmuiam cum puteam
A domniei trebuinți,
Dar nu trecea nici o zi
Să nu piară dintre noi
Câte un boier sau doi,
Pân’ ce într-o zi văzui
Pe soție și pe fii
Straiele pe ei rupând
Și ca niște îndrăciți
Fugind în codrii pustii;
Iar eu, ca să-i pot găsi,
M-am aruncat pe un cal
Ce l-am găsit priponit
De al cerdacului stâlp,
Și îndată acel cal,
Ce duh necurat era,
M-au ridicat în văzduh,
Zburând cu mine pe sus,
Încât sub talpe simțeam
Vârful brazilor înalți
Că mă zgâria cumplit,
Și în sfârșit peste munți,
Peste ape, peste văi,
Zburând cu mine mereu,
Am ajuns până aice,
Și călare m-am trezit
Nu pe calul ce zbura,
Ci pe prăjină de tei;
Și niciodată de-aici
Înapoi nu am putut
Să nimeresc la oraș.
Dar domnul m-au miluit,
Găsind aici în pustiu
Prisaca unde trăiesc,
Și nu cred să mai văd eu
Pe eroul meu Bogdan
Și pe semința mea.
Te rog dar, o, fătul meu,

Fii tu mângâierea mea,
Nu mă lăsa părăsit;
Căci de mult în ochii mei
Om pân-acum n-am văzut”.
Deci tânărul ce-asculta
I-au răspuns cu glas duios:
“Nu pot să-ți făgăduiesc,
Cucernicule bătrân,
Să împlinesc voia ta;
Căci și eu sunt prigonit
Tot de duhul necurat,
Pân’ nu se va împlini
Aceea ce mi-au menit
A norocului meu stea;
Dar eu voi trăi aici
Cât se va putea mai mult!”
Tânărul așa grăind,
Iată că se auzi
Clocotind codrul mereu
De-a gonașilor strigări,
De țâhnete de copoi,
De buciumi vânătorești;
Și iată că se văzu
Când și când printre copaci
Fugând urși, capre și lupi,
Și iată că se ivi
Bogdan ca un vânător,
Gonind de-aproape un urs;
Și rănindu-l dinapoi,
Ursul s-au întors la el,
În picioare s-au sculat,
Înfricoșat mormăind,
Și apucând pe Bogdan
Îl trântește la pământ
Și începe a-l stropși.
Dar tânărul Făt-Frumos
S-au repezit ca un șoim,
Și încălecând pe urs
L-au apucat de urechi,
L-au întors de la Bogdan

Și, dându-i pinteni mereu,
Mergea călare pe el
Chiar ca pe o gloabă rea.
Deci Bogdan s-au ridicat,
Tânărului mulțumind,
Și viind la curtea sa
Spunea minunea la toți
Aceea ce au văzut.
Iar țiganca pricepu
Că acel tânăr au fost
Tot ursita lui Bogdan;
Deci pe maica sa chemând,
I-au zis plângând cu amar:
“Mamă, nu te îndura,
Fă orice farmece știi,
Sau orice otrăvi mai tari,
Și mă mântuie, te rog,
De ursita lui Bogdan,
De vrei doamnă să mă vezi,
Sau de vrei să nu pierim;
Căci anul mai a trecut
De când Bogdan au venit
Și foarte mă îngrijesc
Să nu vie cumva ea
Dușmanca mea cea mai rea,
Și să-i spuie cine sunt,
Și câte au pătimit
Despre amândouă noi;
Căci eu, orice am făcut,
N-am putut să-i viu de hac,
Ca să o pot prăpădi”.
Lăiețița auzind
Ce spusese fiica ei,
La miezul nopții s-au dus
La țintirimul din câmp
Unde erau îngropați
Hoții ce se spânzurau,
Sau cei ce se dovedea
Că sunt strigi sau tricolici,
Sau vestiți fermecători,

Și acolo aprinzând
Un mititel focușor
Cu lemn ce au fost furat
Din raclele celor morți,
Carii când se dezgropa
Se găsea afurisiți,
Și lepădând de pe ea
Hainele ce purta,
Goală au înconjurat
Ca o furie din iad,
Focușorul ce ardea,
Pe Scaraoschi chemând,
Și vorbe diavolești
Bâiguind, din dinți scrâșca,
Din ochi scântei slobozea,
Flocii pe cap își zburlea,
Încât semăna a fi
Diavol împelițat.
Și iată fum ca un stâlp,
Negru și prea puturos,
Din focușor au zbucnit,
Și în aer clocotind,
Au trăsnit și au ieșit
Un diavol slut din el,
Însă prea puțin mai slut
Decât țiganca era;
Și i-au zis ei: “Eu sunt Benga,3
Zânul tău, deci ți-am adus
Acest măr dintr-un pom,
Din care Eva gustând
S-au izgonit din Eden.
Deci tu cu el să te duci
La prisăcarul știut;
Și ursitei lui Bogdan
Dându-i-l ea va gusta,
Și îndată va muri”.
Aceste dracul grăind,
În pară s-au prefăcut
Și s-au ridicat în vânt,
Și apoi prăsnind scântei,

În întuneric pieri.
Deci țiganca alergă
La boierul prisăcar,
Și plecându-se în băț,
Ea calică se făcea,
Dar al prisacăi cățel
S-au repezit ca un leu
La țiganca ce venea.
Și ca când era turbat,
Să o spârcuiască vrea;
Iar Făt-Frumos alergă,
Și pe cățeluș gonind,
Țigancei pâine i-au dat
Și de faguri un chersin (căuș).
Țiganca i-au mulțumit,
Din torbă mărul au scos
Și dându-l lui Făt-Frumos
I-au zis: "Că mă rog să guști,
Să vezi bunătatea lui;
Căci livădarul domnesc
De pomană mi l-au dat,
Și mere de acest fel
Numai domnii au mâncat".
Deci ursita lui Bogdan,
Apucând mărul domnesc,
O dată numai putu
Să muște din acel măr
Căci cățelul au sărit,
Din mână i l-au răpit
Și l-au înghițit întreg
Și îndată a crăpat
Și pe loc căzu și el
Chiar mort. Dar sufletul său
S-au prefăcut în porumb,
Și zburând în văzduh sus,
S-au dus tocmai la Bogdan,
Care atunci se afla
În al său scaun domnesc,
Și populul judeca
Cu boierii mari și mici.

Deci porumbul s-au și pus
Pe umărul lui Bogdan,
Și cu glas chiar omenesc
I-au spus toate ce-au pățit
Despre lăiețița rea,
Și câte mai făcu ea
Cu farmece și venin
La curteni și la boieri
În vreme ce au lipsit
Bogdan din scaunul său.
Deci Bogdan s-au mâniet,
Ca un tigru au răcnit,
Și cu piciorul izbind
Foarte groaznic în pământ,
Crăpă ziduri câteva,
Clopotele răsuna,
Caii, boii au zbierat,
Mâțele au miorlăit,
Șoarecii au leșinat,
Și tot populul căzu
La pământ cu dosu-n sus.
Iar Bogdan, pufnind din nări
Chiar ca un zimbru rănit,
Călăilor porunci
De au schinjuit cumplit
Cu căngi și vine de bou
Pe lăiețița cea rea,
Cu fiică-sa la un loc.
Apoi iepe aducând
Ce mai sirepe au fost
În a curții herghelii,
Pe țigance le-au legat
De ale iepelor cozi,
Și le-au alungat apoi
Peste râpi și peste stânci
Pân' le-au spârcuit bucăți.
Iar pe ceilalți țigani,
Pe unii i-au înțăpat,
Pe alții i-au jupoiat.
Pe alții în patru părți

Tăindu-i i-au dat la câini,
Și alte de acest fel
De torturi le-au mai făcut.
Apoi Bogdan căutând
Sufletul ursitei lui,
Ce se făcuse porumb,
Nu l-au mai putut afla;
Căci și el s-au speriat
Când s-au mâniet Bogdan,
Și fugise în pustiu.
Deci Bogdan s-au și pornit
Să cate ursita sa,
Însă el neputând ști
Unde s-au mistuit ea,
Pe soare au întrebat
Încotro s-ar fi aflând;
Dar soarele n-au putut
Să-i spuie de ea nimic,
Căci când lăieșița rea
În iaz o au aruncat,
La miezul nopții au fost
Și el pe cer nu era;
Dar să întrebe, i-au zis,
Și pe lună, sora lui.
Deci Bogdan au întrebat
Pe lună de nu știa
Ceva de ursita lui,
Și luna iar i-au răspuns
Că noaptea când au pierit
Ileana cea cu păr lung,
Ce Cosânzeana îi zic,
Ea nu au putut vedea,
Căci se pișcase atunci,
Și era nouri pe cer;
Dar să întrebe i-au zis,
Pe vântul ce au suflat
Când ursita lui pieri.
Deci Bogdan au întrebat
Vânturile se suflau
Din a lumei patru părți;

Și crivățul i-au vestit
Ileana cum au pierit
Și în ce loc se afla
Trupul cu sufletul său.
Și el grabnic se porni
La prisaca din pustii,
Unde ajungând văzu
A Ilenei sale trup
Zăcând cu fața în sus,
Și pe pieptul ei șezând
Porumbul, sufletul său.
Deci Bogdan, plângând amar
Pe moarta ursita sa,
Se ruga lui Dumnezeu
Să i-o dăruiască iar;
Și făcându-i multe cruci
Trupului ce zăcea mort,
Porumbul se prefăcu
Într-un abur luminos,
Și în trupul mort intrând,
Fecioara s-au și trezit
Ca din somnul cel mai greu,
Și frecându-se la ochi,
Au oftat, au strănutat;
Și apoi, îmbrățoșind
Pe Bogdan, mirele său,
Amândoi încălecă
Pe armăsarii domnești,
Și împreună luând
Pe boierul prisăcar,
S-au întors toți cu alai,
La scaunul lui Bogdan,
Unde ca și mai întâi
Gătiri de nuntă făcând,
Și poftind mulți megieși,
Crai, domni și viteji vestiți
Mare nuntă s-au făcut,
La care am fost și eu,
Am dănțuit și am dres
Cu paharele domnești,

Iar Bogdan atunci bău
Din scafa, precum au zis,
A hanului tătăresc,
Pe care l-au fost ucis.
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
Acolo m-au deșteptat
Soarele, ce răsărea
Tocmai în fereastra mea;
Și pe masa ce era
Lângă al meu așternut,
Lumânarea tot ardea;
Iar lângă mine pe pat
Era un hronicar vechi,
Deschis tocmai acolo,
Unde scrie de Ciubăr;
Iar jos lângă cuptoraș
Dormea bătrânul chelar,
Ce-mi tot fabule spunea
A domnilor celor vechi,
Sara pân' ce adormeam.
Deci atunci am înțeles
Că și fantazia mea
S-au fost prea înfierbântat
De hronicarul cel vechi
Și de a lui bârfituri.
Și acest vis minunat
Ce în somnul meu văzui,
Adunătură au fost
Din fabule ce mi-au spus el
Și din ceea ce citii
Sara când am adormit...

Gafița blestemată de părinți

Îndesară doamnă-n țară,
Toată noaptea-mpărătiță,
În zori ca o văduviță,
Amiază călugăriță...

(Cântec vechi al unei doamne nenorocite.)

I

Nouri groși acoperise a stelelor strălucire,
Și ceață de promoroacă pudruia codrii pustii,
Crivățul cu-a sa suflare împrăștie pustiire,
Lăsând urme de pieire pe dealuri și câmpii.
Pe domnii codrilor, brazii, pe stejarii cu virtute,
Îi zbuciuma cu-al său vifor, să i se plece gemând,
Și zburând peste-a lor vârfuri drepănate sau căzute,
Pân-în locuri depărtate ducea viscol șuierând.
Iar scârboasa cucuveică ținterimul părăsește,
Și cu-al său fioros țipăt, vaiet și moarte vestește.

Tocmai atunci și Gafița de-al său amat interită,
Se trăgea mai de tot moartă spre bordeiul părintesc,
Căci neprihănita fată, de Iancu ademenită,
Pentru dânsul înșelase pe părinții ce-o bocesc;

Pentru dânsul defăimase a sale amici iubite...
Încât orbind-o păcatul, făr' să știe au greșit,
De și-au părăsit părinții și datoriile sânte,
De și-au pângărit și legea și de s-au ticăloșit.
Și pentru așa greșeală Gafița nenorocită
De Iancu fu rușinată, de Iancu fu urgisită.

Ea fuge acum de dânsul, neștiind ce drum apucă,
Rătăcește desperată, prin pustiii fioroși,
Unde când era ea mică mergea cu a sa mămucă,
De culegea floricele prin acei codri tufoși.
Noaptea acum îi ascunde cu a sa întunecare
Cărărușa cunoscută, a căsuței părintești;

Plânge sărmana și strigă: "Oh! când să vă găsesc, oare,
Locuri unde văzui zarea vieții copilărești!!!"

Un năprasnic vânt atuncea nourii groși despicară,
Printre carii raza lunii rătăcitei i-au ivit
A părinților ei casă: unde s-au căzut să moară...
Decât să păcătuiască cu bărbarul ce-au iubit;
Ea aude izvorașul a căruia vălurele
Dezmierda odinioară sânul ei neprihănit;
Și în sfârșit nădușită de suspinurile grele
Apucă către căsuță cărărușa ce-au găsit;
Acolo numai sperează, la a părinților sân,
Păcatul să-și pocăiască și s-aline al său chin.

Abia ajunge la ușa părinteștei sale case,
Și biata fată simțește fiori reci în trupul său...
"O, dragilor părinți, zice. Oh! cât mă umpleți de groază,
Oh, brațele îmi deschideți în care să m-arunc eu..."
Apoi ascultă... și, iată, urechea sa cu priință
I s-au părut că aude un glas foarte mângâios,
Dulce chiar ca a mămucăi... așadar, cu umilință,
Ea așteaptă sau iertare, sau vrun blestem fioros.

Tocmai atunci a sa maică împreună cu-al său tată,
Șezând amândoi pe vatră în gânduri acufundați,
Își spuneau făr' să grăiască de nenorocita fată,
Prin duioasă cătătură a ochilor lăcrimați;
În sfârșit, maică-sa curmă acea tăcere cumplită,
Zicând: "În acest ceas poate Gafița, cu-al său amat,
În sânul îmbelșugării viețuiește fericită,
Negândind la sărăcia părinților ce-au lăsat"...

Ce-mi pasă, zise bătrânul, dacă la noi nu gândește,
Ce-mi pasă de-a ei măreță! Aibă-și parte de noroc,
Căci înșelătorul care pe ea astăzi o iubește
Mâine poate s-o izgonească și să-și ieie alta-n loc.
Iar odoarele ce poartă pe fruntea ei cu mândrie,
Va trebui să le-ntoarcă acei ce s-au fericit,
Cum și-naltele palaturi cărora le-au dat protie,
În locul căsuței noastre de unde au pribejit.
Și atuncea, rușinată, va ajunge la pieire,
Pe aceste locuri triste, pe-aproape de-ai săi părinți;
Și vei vedea pe Gafița umblând ca o nălucire,
Pân' va cădea ca o pârgă unei zadarnice căinți".

"Oh, vie draga mămucăi! atunci maică-sa strigară,
Și dac-a sa căință va fi din suflet curat,
Oh, noi vom uita, moșnege, a sa faptă de ocară,
Silindu-ne să s-aline și al său cuget mustrat..."
(Cine nu poate cunoaște graiul unei maici duioase?)
"O, Doamne! zise bătrânul, dar să trăiască-i cu cale
Păcatul cu fapta bună într-un lăcaș la un loc?"

"Gândește că al ei sânge este din vinele tale"...

"Cine mă defaimă-odată eu de rudă nu-l cunosc."

"Gafița-i a noastră hulă, însă ea-i a noastră fiică"...

"Oh! nu-mi aduce aminte de un drit ce l-au pierdut,
Căci ea ne-au prădat de cinste, făr' de milă, făr' de frică
Când noi o iubeam pe dânsa mai mult decât s-au căzut.
Adu-ți aminte de ziua grozavă și de pieire,
Când am aflat de-a ei fugă ș-a plânge am început,
Că pătruns de-a tale lacrimi, de-a ta scârbă peste fire
Uitări șasezeci de ierne ce peste mine-au trecut;
Ș-am alergat ca un tânăr după carul ce răpise
Pe nelegiuita fiică, dar să-l ajung n-am putut;
Căci în repedea sa fugă vederile îmi orbise,
Cu colbul ce ridicase pân' s-au făcut nevăzut...
Dar, în sfârșit, către sară, după multă alergare,
Când am găsit ticăloasa în al său mândru palat,
I-am cerut câteva ore să-mi dea măcar ascultare,
Gândind s-o fac să-nțeleagă c-au făcut mare păcat;
Având speranță că poate voi deștepta fapta bună,
Ce din frageda sa vârstă învățase de la noi.
Ah, dar nemulțumitoarea, cu a sa spurcată gură,
Au zis ciocoimei sale să mă-mpingă înapoi...
Și servii, cu obrăznicie ce Gafița întărtase,
Au defăimat făr' de milă părul meu cest înălbit...
Deci cât au strălucit luna cu razele mângăioasă,
Am șezut pe pragul porții, rugând-o ne-ncetat
Să-i fie milă de mine și de-a sa maică duioasă.
Însă răsunetul numai ruga mea au repetat;

Iar când după miezul nopții luna se întunecară
De negurile cernite ce se ridica din vâi,
Eu mânios pe Gafița că cumplit mă defăimară
Și plângând cu de foc lacrimi acest fel o blestemai:
"Dumnezeu îmi este martor de scârbă și de necinste

Ce mi-au pricinuit fiica nevrând a mă mai vedea;
Apoi dar mă jur pe lege și pe-aceste lacrimi triste
Că fiica ce mă alungă de-acum nu este a mea.
O, Doamne, tu-i răsplătește cu a ta dreaptă urgie
Ca însumi să văd cu ochii că cumplit i-ai răsplătit,
Osândești-o făr' de milă, umilește-i sumeția,
Ca s-ajungă cerșetoare la mine pâine cerând.
Ușa mea, ce totdeauna săracilor primitoare,
Ei numai se va închide, fără o a milui;
Ș-al meu blestem s-o ajungă la sfârșitul vieții sale,
Precum m-au ajuns la suflet fapta ce m-a necinstit..."

Acest blestem, o, Gafițo, pentru tine fu osândă,
Deși astăzi a ta maică s-o îmblânzească cercă;
Și măcar că a ei rugă, cu a tătâni-tău unită,
Către drept judecătorul ca tămâia se urcă;
Dar acum folos nu este. Căci Dumnezeu nu ascultă,
Și pământului întoarce ruga pentru fărdelege;
Așadar, fiind pe dreptul de tatăl tău osândită,
Se cade cu umilință păcătosul cap să pleci.

II

Iată viscol se stârnește, de peste munți năbușește,
Și peste pământ răstoarnă nori de omăt încărcați,
Încât mesteacănul geme, se zbuciumă, se-ndoiește,
Se rumpe și trăsnind cade peste brazii dezbinați;

Iată-ncetă și izvorul în munte să mai răsune,
Ca când îl cuprinse moartea, val peste val înghețând;
Asemenea și șivoiul ce curgea cu repegiune,
Cu butucul rumpt de dânsul, se încleștase sleind.
Iar Gafița, leșinată pe prispa de lângă casă,
Se trezește zbuciumată de durere și de chin;
Și simte că vântul rece o pătrunse pân' la oase
Și că-i prefăcu în gheață țâțișoarele în sân.
Simțește că coasa morții la inimă o ajunge...
Se înfioară de dânsa, și în suflet o durea!

Însă ce ticălos oare de moarte îndelung fuge?
Deci și ea, nenorocita, s-o întâmpine dorea...
Dar, iată, zări prin ușă în cuptorul din căsuță
Câțiva tăciunași pe vatră ce când și când scânteia,
Și-ndată raza speranței în sufletul ei s-ațâță;
Deci se scoală și prăvale zăpada de peste ea,
Se târâie către ușă, întinde mâna cu frică,
Se atinge de lăcașul de ea însuși pângărit...
Și iată i se năzare ca o cumplită nălucă
Mustrările și blestemul părintelui amărât;
Ochii săi se-nfiorară, se par a-l vedea în faptă,
Că au ieșit înainte-i s-o împingă ne-ndurat,
Și ca când vine la dânsa cu o mână ridicată,
Să lovească făr' de milă pe-al său copil

blestemat...
Atunci ea în genunchi cade și tremurând își întinde
A sale mâini veștezite la umbra ce cunoscu.
Vrea s-o roage, dar nu poate, căci ale sale cuvinte,
Sfărmându-se de suspinuri, în lacrimi se prefăcu...
Într-acest fel totdeauna sufletele ovilite
Sunt îmbulzite de scârbă, se bântuiesc ne-ncetat,
Până ce cad ca o jertfă sfărmată și umilită,
Mai ales când pierd speranța, fiind cugetul pătat.

Iată-ncepu să mijească și a zorilor ivire,
Pe măgurile-nalbite a munților pregiurași,
Iar bătrânul adormise... și-n somnul cu răsărire
Își spunea amărăciunea sufletului pătimaș,
Curgându-i pe obraji lacrimi și gemând cu întristare;
Atunci bătrâna muiere, soția ce-l străjue,
Din somnul greu îl deșteaptă cu mâna tremurătoare
Și-l întreabă ce visară și ce prin somn băiguie.

"Femeie, bătrânul zise, ea este aici sosită,
Căci eu o văzui aieve, ea la mine se uita,
Plângând, cerând iertăciune, întru adevăr căită.
A mea fiică, draga tatii, picioarele-mi săruta,
Și eu cu posomorâre părea că-i făceam mustrare,
Că ne-au lăsat făr' de milă, și rușine ne-au făcut;
Iar tu, sărutându-mi mâna, mă rugai să-i dau iertare.
Am iertat-o, și Gafița pe pieptul meu a căzut!
Atunci și Dumnezeu parcă, cu milă nemărginită,
De blestem o dezlegară, văzând-o pocăită"...
Spuind aceste, bătrânul își ștergea genele sale,
Și în pripă ies-afară din al său bordeieș trist,

Iese, și se poticnește de o tristă arătare,
De-o femeie jos căzută lângă pragul troienit...

"Dar se poate, el strigară, nemernică, ticăloasă,
Să te găsesc aici moartă și să nu-mi cei ajutor!?
Au inima ta-nghețată nu ți-au spus că a mea casă
Primește și hrănește vie orice călător?"
Deci s-apropie, ridică și cunoaște... ah! pe cine?
"Ah, fiică, fiică amată, păcatul tău te-au ajuns,
Ș-al meu blestem cu cruzime întărtă cerul pe tine"...
Atunci și bătrâna maică vine cu răcnet și plâns

Strigând: "Aceasta-i Gafița, draga mamei copiliță,
Speranța vieții mele, ce la sânu-mi au crescut!"...
Și ridicând-o, bătrânii au intrat-o în căsuță,
Încălzind cu a lor piepturi trupul degerat și ud;
Ș-ațâțând focul o ține tatăl pe a sale brațe,
Și iată că ea învie la pieptul tatălui său;
Dar amețeala de moarte orbindu-i ochii cu ceață,
Nu cunoaște pe-al său tată după așa leșin greu,
Și zice cu umilință: “Oricine ești, om bun, du-mă
Pe zăpada de afară, unde se cade s-aștept
Vrednica mie osândă și suflarea de pe urmă...
Ah, dar ce văd! tu ești, tată, ce mă ții strânsă la piept?
Tu ești, mamă, lângă mine? părinți plini de bunătate,
Uitat-ați a mea greșeală și blestemul ce mi-ați dat?
O, maică, ce mai plângi încă fiică plină de păcate!...
O, milă! o, dragă tată! demnă sunt eu de iertat?
Demnă sunt de îndurare? vrednică-s de-a voastră milă?

Când eu să mor se cuvine... vai mie! iar să vă las...
O, soare, ce-mi era astăzi de groază a ta lumină,
Acum, văzându-mi părinții, cu drag aș fi mai rămas,
Ei mă iubesc, ei mă iartă, apoi viața mi-i dragă...
Dar ce folos când în mine simt că sângele se-ncheagă!"

"Doamne, și se poate astăzi, zise bătrâna mâhnită,
Să-mi văd fiica totodată că s-au căit ș-au murit...
O, zi pentru noi cumplită! o, fiică mult ticăită!"

"Cerul, au răspuns bătrânul, pe fiică ne-au dăruit,
Deci, trăiește, o, Gafițo, și vom trăi împreună..."

"Am trăit destul în lume... Taică, lângă mine șezi,
Maică, vin, te rog, aproape, iar tu, vrednice de ură,

Pentru care eu mor astăzi... vino astăzi să mă vezi;
Vino, boier făr' de cuget, de privește a ta faptă,
Și de mine nu te teme, măcar că m-ai înșelat:
Căci orișice răsplătire a face să ți se poată,
Eu nu vreau, căci chip nu este să uit pe cel ce-am amat...

Eu rog cerul să te ierte, să nu-ți facă răzbunare,
Și fulgerul să nu ardă pe înșelătorul meu;
Dar când vei afla vreodată de-a mea suferință mare,
Fie destul pentru mine un suspin din pieptul

tău"...
Zicând aceste, ea strânge c-o mână mai de tot moartă
La inima sa pe maică, iertăciune ei cerând...
Iar cu cealaltă apucă mâna mâhnitului tată,
O duce la a sa gură, o sărută suspinând,
Și prin suspin își dă duhul ușoara de minte fată.

(Răsplătirea vă-ngrozească, tinerilor desfrânați!
Iar voi, amate fetițe, lesne nu vă înșelați.)

Roman din Vrancea în orașul Iași

La hotarele Moldovei către Țara Muntenească,
A Vrancei munți se înalță, cu-a lor codri nepătrunși,
Ce adăpostesc păstorii de prăsilă românească,
Necorciți cu alte nații și cu legi bune deprinși.

La fire simpli, buni la fapte, cu deprinderi țărănești,
Feriți de-a Europei patimi și de cruzimi bărbărești.

Ei petrec în fericire, neavând vro iscusință,
În măgulituri viclene ce pe oameni amăgesc,
Nici ca fățarnicii care cu o față de priință,
Pe -a lor amici dezmiardă până când îi jăcuiesc,

Ce lin a lor viață cu lucrare o petrec,
Și-n facerile de bine între dânșii se întrec.

Șoltuzul este domn Vrancei, a căruia palat este
O cocioabă stuhuită precum în sat toate sunt.
Deci el cu pârgarii, sfetnici, după ce trebi săvârșește,
Se întoarce iar la lucru și uită că au domnit.

Iar sățioasa mâncare acestui popul firesc
Sunt poamele, fruptul turmei și holdele ce rodesc.

Nici războeluri vreodată acești munți nu încruntară,

Căci aurul și răsfățul cu totul din ea lipsind,
Cei mai lacomi de prăzi oameni rareori se îndurară
Să tulbure liniștirea cestui popul prost și blând.

Iar când istoria cruntă altor nații auzim,
Și de dânsa ne e scârbă, de cruzimi ne îngrozim;

La cești români cu priință ni-i drag ochii a întoarce,
Ce întocmai ca poporul de Omir prea lăudat,
Care la marginea lumii trăia în eternă pace,
Și la care și Zefs însuși al cerului împărat,

Pe când de războeluri crunte se mâhnea, se supăra,
Își întorcea spre el ochii și de el se bucura.

În acești munți de-ntâmplare o tabără călătoare
Din Franța nimerise în timpul unei furtuni,
Unde sosind n-auziră răcnete îngrozitoare,
Ca a hoților de codri ce trăiesc cu prădăciuni;

Ce acolo ospețimea pe nemernic primea,
Îi da lăcaș de odihnă, îl încălzea, îl hrănea.

Deci acești europei mândri s-au mirat de ospețimea
Acestor păstori cucernici, și-n glas au mărturisit:
"Ce-nsemnează învățătura și-a Europei isteține,
Dacă omul firesc este mai bun și mai fericit?"

Mai ales din toți francezii, tânăr mai civilizat,
Valter privea cu plăcere acest olat răsfățat.

Căci firea lui era blândă, la gusturi era prostatic,
Ca când pentru aceste locuri providența l-au menit:
Sprinten la alergătură, ca calul cel mai zburdatic
La trup puternic și iute, la luptă nebiruit.

Iar frumusețea trecătoare ce timpul în grab' ne ia,
Deși îl împodobisă, el părea că nici știa.

El era și bun și darnic, însă făr' să măgulească,
Și ochii lui rostea dulce, suflet duios și simțit,
Căci deși-n oraș trăise, însă cu viața câmpească,
Și cu-a naturii frumusețe, era mult mai mulțumit.

În sfârșit, pe acest tânăr negreșit l-ar fi ales
Mentor ca pe Telemah-Centaur, ca pe Ahiles.

Deci el de-a sale talente nicicum nu se sumețește,
Și deosebit de-aceste ca un virtuos știind
Muzicețtele organe, dar el în suflet simțește
Mult mai mare mulțumire zile întregi ascultând,

Când păstorii sus pe munte cu buciumele trăgea,
Și când codrii de răsunet părea că duios plângea,

Sau când hăulea păstorul tologit pe ierbușoară,
În a sa proastă telincă, doine cu mult meșteșug;
Sau secerătorul harnic când din câmpi vine-ndesară,
Celebrând prin al său cântec a țăranilor belșug.

Atunci munții, codrii, câmpii și poienele-nflorite
Îl fac să uite Europa, pe părinți ș-a sale rude.
Căci plăcându-i ceste locuri, acea climă răsfățată,
Acel popul blând, cucernic, hotărâre au făcut
Patria să-și părăsească și viața desfătată
A orașelor Europei în care au petrecut.

Mai ales când făr' de veste ochii lui s-au încântat
De-o fecioară păstoriță, de-a ei chip neasemănat;

Pe ea o numea Florica; mersul ei cu gingășime,
Ca a tinerei mlădiță, molatici îndoituri;
Sfiala ei și blândețea și alte daruri mulțime
Se revărsa pe-a ei față cu mii de grațioși nuri,

Ochii ei slobozea raze, aci ca focul arzând,
Aci galeș ca a lunii mâhniciune mângâind.

Iar când francezul pe dânsa o strângea la inimioară,
Și când fraged între dânșii se ținea îmbrățoșați,
Se părea împleticite două vergi de sălcioară,
Sau din marmură cioplite doi idoli îngemănați;

Și în așa buimăcire, ceștei line desfătări,
Tânărul uită Europa și ale ei desfrânări.

Precum telegarul tânăr, născut liber în câmpie,
Urăște grajdul și hrana unde trăia priponit,
Rumpe căpăstrul și fuge de la ticnita sclăvie,
Fiindu-i mai de plăcere un câmp larg și înflorit.

Acolo el liber zburdă și aleargă forăind,
Și cheamă pe-a sa pereche, ce-i răspunde nechezând.

Așa și Valter francezul să rămâie hotărâse
În pustiii Munți ai Vrancei, dar, din contra, un păstor,
Flăcăul Roman Frumosul, ce așa îl prenumise,
Fiu șoltuzului cucernic și prea drept judecător,

Au îndrăgit europeii și de tot s-au încântat
De a lor lucruri și podoabe, de a lor spirit civilizat.

El era frumos minune cu-al său strai simplu și curat,
Cu al său păr ca de aur, în plete lungi rășchirat,
Pe-a sa frumoasă față ca cu voal coperindu-l;
Și făr' să se încâlcească, tot în valuri se undea,
Când zefirii ridicându-l și în verigi încrețindu-l
Ca o cunună de aur pe a lui piept larg cădea.

Iar în limpede izvoare uneori de se-ntâmpla
Să-și vadă ochii albaștri, părea că se rușina.

El avea mare plăcere ca artele să învețe,
Căci nime din toți păstorii pe dânsul nu-l întrecea,
Nici la fluier, nici la bucium, sau cimilituri istețe,
Nici la a mâinilor lucruri ce el iscusit făcea.

Văzând însă iscusința mâinilor europienești,
Vru să-și schimbe traiul țării pe gusturi orășănești.

Însă copacul de munte crește mereu, se înalță,
Și vârtoasa sa trupină nu se-ndoaie nici de vânt,
Cât timp vârful lui s-adapă cu roua de dimineață,
Și cât rădăcina suge sucul negrului pământ.

Dar îndată ce se mută în grădini sau în livezi,
Pierde a sa vietate și-n pripă pierind îl vezi.

Deci bătrânul său părinte, plângând cu lacrimi amare,
Îl poprește să se ducă și îi zice suspinând:
"Dragul tatei, cum se poate să te duci din a ta țară
Și să cerci străinătate, părinți și frați părăsind;

Ce poftă măgulitoare te-au răpus, te-au amăgit?
Și ce vrei, fătul meu, altă, dacă aici ești fericit?

Sau ce pot să-ți folosească meserii meșteșugoase,
Care sunt de prisos nouă prostaticilor păstori,
Și care nu pot să facă clima noastră mai frumoasă,
Nici turmele mai plodoase, nici munții mai roditori,
Nici a izvoarelor ape mai limpezi și mai cu gust,
Nici pot ca să-mi inspireze spre a te iubi mai mult?

De te-i duce, pierd speranța vieții mele ce se stinge,
Căci inima mea îmi spune că nu am să te mai văz.
Așadar, să-ți fie milă de tatăl tău când îți plânge,
Ca pân' va închide ochii tot pe lângă el să șezi".

Dar de-a bătrânului vorbe Roman neânduplecat,
Către Iași cu europeii se gătește de plecat.

Trăsurile se înhamă și tabăra se pornește,
Bătrânul mâhnit se urcă pe colnicul cel mai nalt,

Și de acolo prin lacrimi la șleah devale privește
Fugând trăsura în care Roman s-au fost aruncat;
Dar calea intrând în codru, nime nu s-au mai văzut,
Și atunci oftând bătrânul, jos pe pământ au căzut,

Zicând: "Te-ai dus, dragul tatei! Deci Domnul să-ți
deie bine,

Și să te povățuiască ca pe un copil străin;
Și amarul vieții mele cât voi fi eu făr' de tine,
Ție dulce să se facă și să-ți meargă tot în plin;
O, Doamne, a mele zile te rog i le dă tot lui,
Ca să nu trăiesc pe lume dacă el cu mine nu-i.

Și dacă vreodinioară va avea ca să mai vie
Romanaș flăcăul tatei, lovindu-l de mine dor,
Apoi să mai trăiesc încă, mila Domnului să fie,
Ca să-l văd încă o țâră și la pieptul lui să mor"...

Acest fel grăind bătrânul, cu inima la pământ
Zace și ochii săi lacrimi ca pâraiele vărsând,

Pân' ce a lui seminție leșinat îl ridicară,
De îl duse în a sa casă, unde din leșinul greu
Trezindu-se, cată dornic la acei ce-l împresoară,
Zicând: "Toți sunteți aice, afară de fiul meu".

Însă fugarețul Roman de Iași se apropia
Și ochii lui se mirară, inima îi zbâcâia.

O, Doamne! ce bucurie, ce frumoasă nălucire
Simțea sălbaticul nostru când au văzut înălbind
Orașul, biserici, turnuri și ca de foc strălucirea
Coperișurilor lucii la soare pălălăind,

Când văzu strade podite și pe lângă ele curți,
Lui i s-au părut că merge pe potica dintre munți.

Și când văzu o mulțime de nații nenumărate
Șiruind pe trotuare, ca furnicele pe băț,
Când văzu înhămați caii la căsuțele pe roate,
Și în magazini cristaluri chiar ca de gheață bucăți,
Și cuconițe mândruțe chiar ca niște viorele,
Alegând cu viișie floricele și cordele.

Iar văzând domnească curte și parada ostășească,
Al lui sânge se aprinse de bravură strămoșească.

Așa și o piatră scumpă cât se află nămolită,
În a munților prăpăstii, îi ca un bulgăre slut;
Dar ivindu-se în lume și fiind bine cioplită,
Dacă-n mâini rele nu-ncape, se face brilant din lut.

Însă Roman uită toate îndată ce au zărit
O cucoană la fereastra unui palat strălucit.
Aceasta este Marghioala, întru adevăr marghioală*,
Ce de fală socotește pe bărbați a-i încânta,
Fie de oricare treaptă, ea, cruda, pe toți înșeală,
Și ea pe nebuni îi place după dânsa a-i purta.

Deci ea face semn lui Roman, ce stă-n poartă înlemnit,
Și frumosul flăcău mișcă, se simte însuflețit,

Intră în palat la dânsa, și ea râzând cercetează:
Cine este? Ce voiește? El îi spune cu suspin

Că au venit de la munte faimosul oraș să vază,
Că ș-au lăsat părinți, rude și că se află străin.

Și apoi zice: "Dă-mi voie în curtea ta să servesc,
Să-ți fiu sclav, să-mi fii stăpână, altă simbră nu voiesc:
Prea mă rog măriei tale, mândruță cucoană dragă,
Iar eu ți-oi fi cu priință ca câinele de la oi
Și te-oi păzi cu credință. Căci sufletul meu se-mpacă,
Cât vom trăi noi pe lume, să trăim tot amândoi".

Cucoana iarăși surâde, pe grădinar a chemat,
Și dă pe frumosul Roman ca să-i fie lui argat.
Deci de atunci în grădină sub umbra zidului rece
Muncea flăcăul de munte, tânjind ca cerbul închis,
Acel care niciodată capul n-au știut să plece,
Acum mâhnirea adâncă fața lui i-au fost cuprins;

Dar a sa înamorare ce sufletul îi rodea
Fluierul cu tristul sunet stăpânei sale vădea;

Căci sfiala cea firească și o tainică rușine
Îl înfiora văzând-o, ca să-i spuie ce simțea;
Dar amar de el când seara o vede pe ea că vine,
Înconjurată de tineri și când cu dânșii glumea.

Mai amar însă atuncea când îi zicea uneori:
"Romane, du-te ș-adună pentru acești boieri flori"...

A sosit însă minutul unde a lui suflet mare
Nu au putut să mai rabde focul ce îl pârjolea,
Nici a pieptului slăbire ce venise-n dărâmare,
Nici a trupului putere ce pe zi, pe zi scădea...

Întocmai ca crinul mândru deodată îngălbenit,
Când neînduratul vierme rădăcina i-au rănit.

Deci într-o zi el îi zice: "Alei, zău, dragă cucoană,
Tu ești frumoasă ca ziua, la stat ca un brad gigât,
Ochii ca mura de munte, gura ca o coaptă coarnă,
La piept ești ca porumbița, și ca lebăda la gât,
Cătătura ta, cucoană, ca junghiul m-au răzbătut
Și blestemat fie ceasul în care te-am mai văzut;

Căci tu, fudulă și mândră, iar eu, un păstor din Vrancea...
Dar noi, păstorii de munte, o dată numai iubim;
Și aceea ce ni-i dragă, orice rău măcar ne face,
Noi ne uscăm pe picioare și, iubindu-o, pierim.

Deci, te rog, mă trimite în Vrancea să mă sfârșesc,
Nefiind acum în stare pedestru să mă pornesc".

În zadar aceste vorbe naive și cu simțire,
Căci cocheta de el râde, fiind trup nesimțitor,
Întocmai ca stânca care de-a trăsnetului lovire
Sloboade o scânteuță ca râsul defăimător.
Deci eu las tânjind pe Roman în halul acest

cumplit
Și mă-ntorc în munți la Valter, să aflu de-i fericit.

Cu dânsul mândra Floricâ de demult se însoțiră;
Ei trăiau ca și columbii, iubindu-se cu căldură,
Copiii lor frumoși, proaspeți chiar ca florile de munte,
Încorona a lor zile...

Iar în țintirimul Vrancei se găsesc două morminte,
Cu două cruci lângă ele de mărăciuni îmbulzite,

Întru unul era Roman, în altul al său părinte,
Ce dorind unul de altul sfârși a lor zile triste...

Iată cum tânjește
Și se osândește
A muntelui plantă,
Fiind strămutată
Din al său pământ
În parcuri pompoase,
Cu sături lutoase,
Ca într-un mormânt.
Căci de a sa țară
Tot ce-i viu sub soare
Cu dorul ei moare,
Moarte mult amară,
Și intră în pământ...

Însuși în singurătate

Însuși în singurătate,
Strig, mă vaiet, cine-aude?
Inima mea, ticăloasa,
Mii de dureri o cuprinde.
Moarte, a mea mângâiere,
Ce zăbovești de nu vii,
Să mă mântui de durere,
Să scap de nenorocire,
De osândă-ngrozitoare,
De-o jalnică chinuire,
Nenorocire mai mare?
Numănui nu pot să spui
Duioasa mea întâmplare.
Nu găsesc om cu simțire,
N-am prieten credincios
Să-i spui a mea chinuire,
Să-i spui starea ce-am ajuns,
Că sunt mort între cei vii
Și trăiesc oftând pe-ascuns.
Lacrimile-mi feresc,
Ca să nu-nțeleagă nime
Că plâng și mă tânguiesc.
Aleargă, moarte, grăbești,
Dă sfârșit unei vieți
Ce cumplit se chinuiești.
Mângâierea mi-i mormântul,
Nesimțirea mi-i scăpare,
Să m-ascunză dar pământul.

Tânguirea

Ah, lacomă moarte, gelat mult cumplit,
Mi-ai răpit soția mult mie amată;
M-ai lăsat nemernic, în suflet rănit,
Și mi-ai dat o rană prea înveninată!
Vrând să-mi spui durerea, nu pot de suspin,
Vrând să-mi plâng soția, lacrimi mă înecă,
Inima îmi sfarmă al durerii chin,
Și suspinuri cearcă pieptul să-mi desfacă.
Ah! cu dânsa poate pieri la un loc
Jurământuri sânte, ce pe soți îi leagă,
Fragede expresii, sărutări de foc,
Care numai moartea putu să le șteargă...
Zile fericite, toate ați trecut,
Ați pierit ca umbra, v-ați stins ca o pară,
Bucuria voastră au fost un minut...
Ce acum răscumpăr cu lacrimi amare.
Cu-așa triste gânduri în lume trăiesc,
Dar, scumpă soție, eu sunt tot cu tine,
Și-n somn, și-aievea, și când mă trezesc,
Ș-al tău amat nume nu-ncetez a-l spune.
Uneori îmi pare că te văd umblând,
Îți aud și pașii, ce-i cunosc prea bine,
Te chem lângă mine, dar tu, negrăind,
Te uiți întristată... și nu vii la mine!
Tu nu vii la mine! Doar de ai uitat
Că a mele brațe au fost leagăn ție,
Unde cu priință șezând ai aflat
Dezmierdări o mie, scumpa mea soție.
Dacă mai departe, neputând răbda
Să trăiesc în lume așa zile triste,
Va veni și ora de se vor săpa
Și pe a mea groapă aceste cuvinte:
Aici zace soțul ce se săvârși
De-amară întristare și de mâhniciune,

Ce când și-au dat duhul aceste grăi:
„Amată soție, nu ești lângă mine.”

Epitaful

Tânără, frumoasă, soață credincioasă,
Și maică duioasă au fost cât trăi;
Și tocmai ca floarea, ce o arde boarea,
Pe a sa mlădiță
Căzu și pieri
Amata Tincuță.

Porumbița stingheră

În a mea liră de abanos
Sunam odinioară
Într-o poieniță
Încetișor și armonios;
Și iată se pogoară
O albă porumbiță
Și pe lira mea se pune,
Și, în loc să-mi cânte dulce,
Amar plânge,
Suspină și spune
Că-i nefericită,
Umblând rătăcită,
Stingheră de soț, fără de care
Ea simte că moare.
Eu i-am răspuns cu jale
Că astăzi dimineață
Glonțul armei mele
I-au curmat viața...
Ea a țipat zicând:
„Și nu ți-au fost păcat?”
Apoi capul plecând,
În brațe mi-au picat,
Porumbița murind,
Răzbunare cerând.
. . . . . .
. . . . . .
Atunci poșta mie
Îmi aducea scrisoare,
Că a mea soție
De dorul meu moare.

Înțelepciunea lui Solomon

Deșertăciunea deșertăciunilor,
toate sunt deșertăciuni.
În tânăra floare a tinerei vârste,
Gustăi fericirea unui amor fraged;
Dar vai! veșteziră amabila floare,
Ce-mi mângâia ochii cu-a sa frumusețe!
Deci pierind ca visul acea fericire,
Am zis: și amorul e deșertăciune!
Când eram în vârstă am iubit răsfățul,
Am iubit averea, mă desfătam dulce;
Dar tocmai atuncea când trăiam mai bine,
Supărări, urâtul îmi amără viața;
Deci la bătrânețe m-am lăsat de toate,
Și am zis: răsfățul e deșertăciune!
Am căutat drumul să afl-adevărul,
Am vrut să știu cursul ființelor toate,
Dar este dat nouă ca să aflăm cheia
Misterului lumii pentru omenire?
Când mințile noastre sunt părere numai,
Și învățătura — o deșertăciune.
De ce se dă nouă glorie, putere.
Când n-avem putere pe a noastre soarte,
Și pe-a noastre inimi s-avem stăpânire?
Apoi suntem oare în starea aceea
S-alinăm durerea altora ce sufăr?
Deci și soarta noastră e deșertăciune!
În palaturi mândre, din chedru durate,
În grădini frumoase, verzi și răcoroase,
Pe moile brațe sirenilor mele,
Ascultam rostirea amorului fraged...
Simțeam însă ură și scârbă de viață,
Căci sufletul nostru mulțumit nu este,
Dacă el o dată se încredințază
Că și desfătarea e deșertăciune.
Nu puteam pricepe a mea mâhniciune,

Și ca să-nceteze, m-am dedat cu totul
Miniștrilor curții să mă măgulească;
Dar laude, pompe, obosindu-mi gustul,
Puteam să simt, oare, vreo mulțumire,
Când și lingușirea e deșertăciune?
M-am silit să aflu a omului fire,
Am aflat, vai mie! Vai de a lui soartă!
Inima lui plină de mârșave pofte,
Și de răutate fără de măsură.
Căci el dușmănește atât pe-ai săi dușmani,
Cât și pe prieteni și pe sine însuși;
Dar ș-a lui cruzime e deșertăciune.
Acolo săracul amar lăcrimează,
Aici în județe osândesc dreptatea,
Acolo cu glorie cinstesc nătărăul,
Aici pentru cel rău înflorește roza,
Celui bun răsar spini și mărăciune,
Încât pentru dânsul îi temniță lumea,
Dar și nedreptatea e deșertăciune.
Mai încolo râde și necredincioasa,
Când plânge, suspină acel ce-au amat-o,
Ea, iubind pe altul, i-au jurat credință...
Dar apoi ș-acela pe dânsa o lasă.
Și pe dânsul iarăși alta îl înșeală.
Spuneți dar, amorul nu-i deșertăciune?
Veninoși zavistnici hulesc totdeauna
Merite, talente, iar faptele bune
Sunt rău răsplătite și nesocotite.
De faceți și bine, cu rău plătesc vouă,
Căci inimi de piatră nu pot avea milă,
Dar și răutatea e deșertăciune!
Și apoi noi înșuși în ticăloșie,
Trăind dorim, cerem să câștigăm multe,
Le avem, și-ndată altele mai cerem,
Așteptând să moară clironomii noștri,
Și ei iar, din contra, vor a noastră moarte,
Când și avuția e deșertăciune!
Deci pe acest luciu a mării vieții,
Ne zbuciumăm groaznic în putrede luntre,
Înotăm cu frică, prin furtuni și neguri,

Și tragem de vâsle s-ajungem la țărmuri,
Dar vântul se-ntartă, sfarmă luntrișoara,
Și-n hiola mării ne aflăm mormântul,
Apoi viața noastră nu-i deșertăciune?
Omeneasca minte este de tot oarbă,
Măcar că strămoșii ni se par filosofi,
Și măcar că însuși silim să-i ajungem.
Știința lor însă de la noi se pierde,
Și a noastră iarăși după noi se uită,
Și tot acea soartă pe urmași așteaptă,
Căci și-nvățătura e deșertăciune.
Nimică sub soare nou acum nu este,
Căci ce este astăzi au fost de când lumea.
Și mai înainte s-au vărsat mult sânge,
Și mai înainte plângea amar omul,
Și mai înainte am fost jocul soartei,
Speranței deșarte, patimelor jertfe,
Căci toate aceste sunt deșertăciune.
Împărat și sclavul, înțeleptul, timpul,
Cel fără de lege și neprihănitul,
Vor pieri ca umbra toți deopotrivă,
Și pe toți înghite tot un mormânt rece,
Căci și omenirea e deșertăciune.
Câmpul înflorește pentru om și tigru,
Un pământ hrănește pe neânduratul,
Și pe-acel ce-ajută văduva, sărmanul,
Și tot un mușchi crește pe a lor morminte,
Căci omul și fiara tot un pământ este,
Deci și diferența e deșertăciune.
Mândria ta, vâlfa, fapte strălucite,
Monumenturi scumpe nu folosesc ție,
Căci murind te uită rudele, amicii,
Și nici vin să vadă unde ți-i mormântul,
Căci ca un vis toate sunt deșertăciune.
Dar oricât ne-nșeală lumea și chiar viața,
Noi tot vroim încă să trăim în lume,
Și cât de deșarte sunt pompele toate,
Noi le dorim însă cu mare căldură,
Făr-a ne pricepe că-s deșertăciune.
Și ce nu se cade iubim cu căldură,

Și ce nu se poate căutăm și cerem,
Chiar ca și copiii, dorim jucărele...
O, om ticăloase, vai de a ta viață!
Tu petreci în lume amăgit de patimi,
Și mori în durere, căindu-te foarte,
Negândind că lumea e deșertăciune.
Deci dar, moarte, tu ești noastra fericire,
Tu ești picătura ce-ndulcești amarul,
Și potoli furtuna chinurilor noastre!
Pe tine te-așteaptă inimi întristate,
Ce sunt înșelate de speranți deșarte,
Și mult sfâșuite de dureri cumplite.
Dar ce va fi oare după moartea noastră?
Înțelepții lumii nu pot ști aceasta,
De mormântul este finitul a toate,
Sufletul de piere ca la animale.
Sau zboară în ceruri, în lăcașuri sânte?
Misterul acesta nime nu-l pătrunde.
Atotcreatorul au făcut pe vierme,
Ca pe noi, pe dânsul el îl ocrotește,
Și lui, ca și nouă, el au dat simțire,
Ca noi el se naște, ca noi își dă blescul
(răsuflare).
Unde-i al său suflet? Ș-al tău unde este,
Omule deșarte? Simțirile-ntr-însul
Pier ca și în tine, deci ce-aștepți tu oare?*
Dar cine gândește la aceste toate?
Scumpul grămădește avuție multă,
Ca când în eternuri are să trăiască;
Cu marea se luptă speculantul lacom,
Aducând covoare de la Tir și Indii,
Pentru desfătarea avuților trufași,
Când milionarul moare ca săracul...
Pe mișel, cel tare cumplit împilează,
Căci în mâini el are trăsnete și fulger,
Fruntea lui ajunge până sus la nori,
Tună și detună, zguduie pământul,
Cești pământești însă, demizei în grabă,
Pier ca și o umbră, se prefac în țărnă.
Tinerețea este chiar ca și o roză,

Are multe grații, a ei frumusețe,
Însă ea nu este decât o nălucă,
Căci cerească floare în pripă se trece;
Așa și fecioara moare tinerică,
Amatul ei jalnic lângă mormânt trece,
Stă câtva, se uită și se duce-n lături.
Într-acest fel toate trec într-o clipală...
Armonia dulce, a arfei acorduri
Vor muți în secoli pentru-a mea ureche,
Când în trup odată se stinge viața,
Și-n nerve se-ncheagă recele meu sânge.
Va trece lumescul răsfăț de la mine,
Vinul și nectarul Libanului dulce
Nu vor fi în stare să-mi gâdile gustul;
Bătrânețea pleacă la pământ grumazul,
Pășesc cu-ntristare spre mormântul rece...
Femei mult amate, a cărora brațe
Au fost ca un leagăn desfătărei mele,
Eu vă las cu pace, așa au vrut soarta,
Amorul să trăiască etern de la mine
Și să nu-nflorească nici odinioară
Primăvara dulce pentru bătrânețe.
Iar tu, o, iubite tinere, grăbește
De culege vara florile frumoase,
Căci tânăra vârstă un dar ceresc este.
Petrece dar timpul în zăbavi plăcute,
Căci și desfătarea e a ta stihie,
Și ea migăiește tinerele zile.
Fii cu înțelepții amic bun și frate,
Și stă la ospețe cu dânșii în vorbă,
Iar când vezi pe ceruri luna mângâioasă
Plutind printre stele către miez de noapte,
Du-te de te culcă în trufașe brațe,
Și cât ești pe ele uită înțelepții.
Eu îți zic: iubește însă cu măsură,
Căci sexul amabil ades ne înșeală,
Deci iubind te-nvață a deziubi iarăși...
Căci orișice patimi, feblețe, deprinderi
Trebuiesc supuse omului cu minte,
Ca numai nebunii lanțul lor să-l poarte.

Iertat este nouă să căutăm chipuri
Fericirii noastre, nefăcând rău, însă,
Celui de aproape, și cu cumpătare
Să ispitim bine: ce este minciuna?
Ce este-adevărul? Căci acest fel numai
Cugetele noastre nu pot să greșească.
Nu fiți la nimică aspri peste samă,
Iertați nătărăii îngâmfați și mândri,
Iertați neînvățații, iubitori de sine,
Și făr' de mânie cu greșiții voștri,
Căci aceste fapte sunt gloria voastră,
Iar acele rele, hulă și ocară.
Iertând slăbiciunea celor cu prihane,
Vă vor iubi cei slabi cu inimi curate;
Și ce avem, oare, mai sacru în lume
Ca bunavroință a fraților noștri?
Și care om, oare, n-au căzut vreodată,
Când și înțelepții învățători lumii,
S-au luptat de patimi, s-au smintit de ele?
Și-n comun fă bine celor mai răi oameni,
Precum creatorul pe toți miluiește,
Căci lăudat este ca să te iubească
Nemulțumitorii, fără s-aștepți plată
Și făr' să te lauzi că le-ai făcut bine.
Omului cel mare răzbunare este
Mulțumitul cuget că au făcut bine;
El știe că răii sunt dușmani de moarte
Facerei de bine și celui cu minte.
A lor săgeți însă nu pot să rănească
Onestul său suflet, având scutar tare,
Pe înțelepciune și nepătat cuget.
Tu asculți aceste și oftezi odată,
Și apoi uiți iarăși sfaturile mele,
Căci lumea înșeală, cugetul orbește...
Viind, însă, ora cea mai de pe urmă,
Vei gândi la mine, la a mele sfaturi...
Cu toate aceste, nu uita, amice,
Că în lume toate sunt deșertăciune!

Omul și cerul

Iată se urcă luna în carul de lumină,
Pe albăstrie boltă a cerului senin,
Razele ei sunt blânde, lumina ei îi lină,
Ea mângâie ș-alină al omului suspin.

Și-i zice: "O, ființă mizeră, pieritoare,
Ce ești o jucărie lumeștilor furtuni,
Nu mai gândi zadarnic la cele viitoare,
Nici la cele trecute, căci sunt deșertăciuni.

A ta viață scurtă, lumea te-amăgește,
Și tu treci ca o floare, a primăverii fiică,
Ș-a mea lumină astăzi pe frunte de-ți sclipește,
Iar mâine pe mormântu-ți lânced și galeș pică.

Numai pe etern cerul stelele lin săltează,
Surâd ca ochii veseli și etern luminează.

Vezi balul cest faimos ce ca un vis trecură,
Căci jucăușii sprinteni au obosit, s-au dus,
Muzica, râsuri, vorbe încet-încet tăcură,
Luminile prin lustre pe rând s-au stins.

Și vezi cum se lățește tăcerea, trist, adâncă,
În sala întru care nu-ncăpea săltători;
Ea au rămas deșartă, și numai se văd încă,
Căzute de la dame, pe jos, câteva flori.

Așa repede timpul și făr' de îndurare,
Trece și vă răpește tot ceea ce iubiți,

Și nu vrea să vă lase o umbră oarecare,
De fericirea voastră în lume cât trăiți.

Numai pe etern cerul stelele tot săltează,
Surâd ca ochii veseli și etern luminează.

Oh! vezi pe bieții oameni cum cer cu ne-ncetare,
Cum doresc să trăiască un secol de-ar putea,
Cum cer noroc, avere, pompe și desfătare,
Cum cer acelea toate ce trec fără să stea!

Oh! vezi pe amorezul cum cere să-l iubească
A sa amorezată statornic, neschimbat,
Vedeți pe părinți, maice cum doresc să trăiască
În toată fericirea a lor fii ne-ncetat!

Vedeți eroi, filosofi, poeți, artiști mulțime,
De ce furtuni și chinuri etern se bântuiesc,
Cum doresc nemurirea faimosului lor nume,
Când ne-nvățații barbari cu pizmă îi hulesc.

Numai pe cer nu-i pizmă; acolo toate-s line,
Și el nu se pătează de nouri și furtune.

Iată și țințerimul, orașul celor morți,
Unde speranță, frumsețe și tot ce naște firea
Sunt vălătuc împinse în largile lui porți
De moartea ne-ndurată, făr' de milostivire.

Deci un mormânt deschide și-ntr-însul scormolește,
Ș-atunci, de poți, ghicește al cui fu cel mormânt,
Dar nu ghicești nimică, apoi te dumerește,
Că tot ce dorim, cerem pământ și țărnă sunt.

Vezi monumentul cela al unui om faimos,
Pe-a sa frunte măreață era scrisă mândrie,
Ș-acum într-însa roade vierme nesățios,
Căci lut au fost acela ce trăia în trufie.

Iar cerul etern este, numai pe el îi pace;
Și luna printre stele se urcă lin și tace.

Dar iată că și luna sfârșește a sa cale,
Dar ea surâde încă, când se revarsă zori,
Și tot încă se uită către pământ cu jale,
Ca când zice adio bieților muritori.

Misterioasa lampă a unei alte sfere!
De ce nu pot eu, oare, eu, slabul muritor,
Să zbor pe-a tale raze de la pământ spre stele,
Unde-i viața noastră un vis netrecător?...

Oh, ia-mă și mă soarbe în ale tale raze,
Să lunec ca o umbră peste înalții munți,
Pân-unde clipesc stele ca ochii ce veghează,
Pân-unde zboară îngeri cu aripi și ochi mulți...

Dar tu nu asculți, lună, sumeață-a mea dorință,
Îți strângi a tale raze de peste munți și măguri,
Și-n zori tu fugi palidă, cu mare sârguință,
Smerită ca mireasa, și te împlânți în neguri.

Atunci stele, luceferi se sting delaolaltă,
Și cerul ca cristalul rămâne făr' de pată,
Căci tot ce naște firea sau ticălosul om,
Ca roua piere de soare, ca visul după somn...

Omul și pământul

Într-o zi de vară eu trist mă aflam foarte,
Trupește, sufletește de suferiri și chinuri;
Și am ieșit din casă, m-am dus făr-a ști unde,
În codrii singuratici căutându-mi liniștirea;
Acolo cu mirare priveam frumseța lumii...

Pe cer, unde și unde, plutea ca de puf nouri,
Și repede ca umbra trecând pierea în aer,
Și se limpezea cerul ca de cristal oglindă,
Iar strălucitul soare, înconjurat de raze,
Ca tron dumnezeirei sta pe cerească boltă,
Ca ochiul ce nu doarme celui ce zidi lumea,
Priveghind peste fire, și revărsând belșugul.

În codru filomela serba ziua frumoasă
Cu foarte dulci melodii, iar păstorescul fluier
Răsuna cu-ntristare, când și când, de departe.
Uimit de așa scenă a firii liniștite,
Am căzut pe genunchii-mi pe pajiște-nflorită
Unei poieni rotunde, de arbori pregiurată,
Și acolo, pe gânduri, uitându-mă pe sine,
Uitam și pe-ai mei casnici, ca când pierdusem mintea.

Și iată că un șopot, ce din pământ ieșiră,
Mi-au încântat auzul, ca și glasul iubirii,
M-au răzbătut în suflet și chiar ca o făclie
Mi-au luminat și calea vieții fericite,
Zicând cu mângâiere acel glas de minune:

"Copilul meu! fiul meu! vrei să ai cunoștință
Cu mine, a ta rudă acea mai de aproape?
Căci te-am purtat în sânu-mi pe când nu te

născuseși,
Și mie prea mi-i milă de a ta mâhniciune.

Deci trup din trupul meu fiind, tu ai dreptate,
Să știi cu de-amănuntul și de a mea ființă;
Căci voi numai la lume priviți cu îngâmfare,
Ca când ar fi eternă a voastră moștenire,

Iar la pământul negru, ce-l călcați în picioare,
Priviți cu defăimare, ca la o mârșăvie;
Eu ți-oi spune misterul, ca el să-ți fie armă,
Ție și altor oameni ce moartea înfioară,
Când n-aveți fapte bune,
Ascultă dar, amice:

"Acum sunt multe secoli, dar să le număr nu pot,
Când Atotziditorul m-au plăsmuit din haos
Și a sa sacră voie mi-au pus îndatorire,
Ca eu să fiu dospeala a totul ce viază,
Și-n mine să se-ntoarcă spre a renaște iarăși.

Deci eu printre planete rotindu-mă cu vâlfă,
Și răspândind din sine-mi o vlagă crescătoare,
Mi-am învelit tot trupul cu vlăstări și verdeață,
Și tot ce este astăzi cu suflet și viață,
Și ca duioasă maică îmi hrănesc toți copiii;

Dar nemulțumitorii nu pot să înțeleagă
Pe a lor născătoare și oameni făr' de cuget,
Mă spurcă, mă încruntă cu-a fraților lor sânge,
Și apoi mor ca tigrii, cugetul nemustrându-i,
Și mistuiesc în mine afurisite oase"...

. . . . . .

Aici glasul cest dulce, ce îmi șoptea pământul
Și-mi încânta simțirea, se curmă de suspinuri...
Dar mai apoi îmi zice: "Spune bieților oameni
Să-și podobească viața cu fapte onorate,
Spune să se iubească frățește între dânșii,
Căci pe cel de aproape cine iubește-n lume
Porunca împlinește acea dumnezeiască,
Iar eu ale lui zile le voi umple de bine,
Dându-i belșug, avere din sânurile mele;
Și a lui rămășiță cu drag o voi ascunde
În sine-mi ca o maică mormântul podobindu-i

Cu flori mirositoare; și etern a lor suflet
Ca pruncul neculpabil va locui în ceruri.
Dar celor făr' de lege, ce nu vor să m-asculte,
Le voi vesti sfârșitul cu groaznice furtune.

. . . . . .

Deci tu la nevoi grele pe pieptul meu te culcă,
Căci nu găsești în lume alt pat mai de odihnă;
Eu să-ndulcesc pot numai amarul vieții voastre,

Eu sunt sticla de balsam pentru sufletești rane,
În mine de somn dulce veți adormi ca pruncii,
În mine se alină omul cu fapte bune."

Aceste sfaturi blânde maicei noastre pământul
Le-am spus la ai mei casnici, și ei cu umilință
Ascultând, le crezură...
Iar oameni făr' de cuget zicea cu sumeție,
Că lumea răsfățată pentru om se făcură,
Nu pentru pământ omul. Deci el orice poftește,
Poate să întreprindă pentru-a sa fericire,
Iar ce zice pământul sunt fabule și bârfele.

Așa răspunde omul acel fără de lege,
Căci el n-au văzut încă cât de lin moare dreptul
Și cât de grozav moare acel cu fapte rele.

Omul onest

Eu nu cer noroc, mărire, de care stă îngâmfat
Cel ce trăiește în bine de când ochii au deschis;
Căci eu, ca frunza uscată de vântul soartei purtat,
Mă duc, zbor făr-încetare oriîncotro sunt împins,

Dar cer amic de credință, să-mi priască, să-l iubesc,
Și nu pot găsi un suflet să-nțeleagă pe al meu,
Și în loc de mângâiere, între oameni ce găsesc?
Dușmani ce făr' să mă știe se bucură când plâng eu.

Așadar, eu de la oameni nu am ce mai aștepta...
Căci omul onest îi mândru, nu știe a se pleca,
Aud că-n pustiii codri omul bun se liniștește...
Dar eu zic că-n mormânt numai acel bun se odihnește.

Stejarul singuratic

Pe un șes neted, ce dezvelește
Pajiște vie cu mii de flori,
Pe care crește și înverzește
Un stejar mândru mai pân' la nori,

Dar el e singur, tovarăș n-are
Nenorocosul ca vai de el!!!
Chiar ca recrutul, ce cu-ntristare,
Păzind la strajă, stă singurel.

Când vara soare tot câmpul arde,
Supt ștejar umbră, pajiște, flori,
Dar supt el n-are cine să cate
Repaos, ticnă, zefiri, răcori.

De năpădește vifor vreodată
Pe călătorul cel rătăcit,
El tot aiurea adăpost cată,
Nu supt stejarul cest părăsit.

Doar din tâmplare vro turturică
De șoim gonită au năzuit
Și-n a lui frunze scapă de frică,
Dar trecând frica l-au părăsit.

Stejarul falnic un soț dorește
Fie și frasin* ce orice vânt
Cu a lui frunze se hârjonește...
El însă cere soț pe pământ.

Oh! și copacul are rea soartă
Să crească singur, singur supt cer.
Apoi dar omul ce suflet poartă
Amar trăiește fiind stingher.

Eu sunt acela ce strâng avere,
Ce gonesc slavă, titlu înalt,
Dar aur, slavă nu-s de plăcere,
Neavând cu cine să le împart.

Tâlnesc prieteni ce mi se jură
Că îmi vor bine și mă iubesc,
Dar ei îmi poartă pizmă și ură,
Văzând că Domnul vrea de sporesc.

Tâlnesc frumoase ce mi se uită
Cu ochii galeși, plini de amor,
Dar mă înșeală, și-ntr-o minută
Îndrăgesc iarăși alt trecător.

Ah, nu vreau aur, nu vreau nici cinste,
În zadar toate sunt pe pământ...
Vreau soț, tovarăș, suflet fierbinte,
Ah, drag să-mi fie pân' la mormânt.

Arderea Iașului la 1822

Un episod din poema d-lui Beldiman, sub titlul

Eteria grecilor

Această închipuire se face ca cum un bătrân vier de la Miroslava, unde sunt podgorii de vii pe un deal peste râul Bahluiul, în preajma Iașului, privește cu nepotul său arderea Iașului, în vremea răscoalei grecilor în contra turcilor; dar bătrânul se află bolnav în casă, iar nepotul său șede pe prispă afară și spune moșului său aceea ce vede.

Nepotul
Moșule, viforul geme, pe cer noaptea se lățește,
Peste frumoasa cetate pâclă și negreață pică;
Fulgerul cu-nflăcărare ca un șarpe lung clipește,
Scapără, vin' de te uită, zimții zidurilor mișcă.
Vântul frunza din crengi smulge, o spulberă ca pe paie,
Vifor vântură cu groază, de cruce pe turn îndoaie,
Iaca nourii se umflă, clocotesc, se tulbură,
Moșule, trăsnet și fulger zidurile scutură...

Bătrânul
Ce-ți pasă de vifor ție? de cetăți ce-ți este scârbă?
Las' vântul să le dărâme, el cu noi nu are treabă;
Căsuța noastră îi mică sub a copacilor umbră,
Smerină și pitulită, mai nu se vede din iarbă;
Vifor-trăsnetul nu sfarmă proaste cocioabele mele,

Și cerul a sa urgie au trimis de umilește
Pe acei cu fapte rele,
Și pe-acel ce intirește
Pe săracul hămesit.

Nepotul
Și acei cruzi care sunt?

Bătrânul
Domnii și boierii falnici și sumeți,
Ce mânjesc cu aur case și pereți,
Încât ale lor lăcașuri strălucesc ca pe cer stele,
Însă în ele sunt strânse păcate multe și grele.

Nepotul
Ah, moșule, nouri negri dinspre crivăț năbușesc (grecii),
Și dinspre răsărit alții în contra lor năvălesc (turcii),
Și pe cer ca o văpaie arde și se tot lățește;
Iar deasupra pe cetate negură de fum mocnește.
Și trăsnetele clocotesc,
Și chiar ca uliul chitesc,
Să cadă peste cetate,
Unde zici că sunt păcate.

Bătrânul
Pe Domnul, copile, roagă când fulgeră și când tună,
Și să nu ai nici o grijă de volbură și furtună,
Pentru că ea este
A cerului răzbunare, ce pe cel rău pedepsește,
Iar celui cu fapte bune “nu te teme” îi șoptește.

Nepotul
Ah, moșule tăiculiță, iaca arde, se aprind

Mănăstiri, case înalte,
Clăbuci de foc se ridică, și limbi de foc se întind,
Mi-i frică de moarte!
Și când fulgerele crapă noaptea grozav luminând,
Se vede fugind poporul, la câmp scăpare cătând.

Bătrânul
Cerul judecă, copile, și răzbună cu dreptate,
Căci în a noastră cetate s-au fost strâns multe păcate.
Au trecut furtuna,
Se înseninară, și aburul lin,
Din risipituri,
Ș-a cetății zguri
În aer se ridică.
Iar căsuța pitulită
Rămaseră nesmintită,
Și la ferestruica ei păsările cântă.

Cu aceste înfricoșate scene ale furtunii închipuiesc aicea o semăluire a răscoalei eteriștilor greci aflători în România în contra turcilor, din care cauză turcii au năbușit în Moldo-Valahia și, ca să stârpească pe greci, au pârjolit orașe și sate ale României și au prădat poporul, întocmai și grecii au urmat asemenea ca și turcii, ca să răzbuneze românilor că nu i-au ajutat în contra turcilor, acei greci ce s-au oploșit și s-au înavuțit din averile românilor și cărora li se cuvine această epigramă:

Ospătoasă țară,
Tu ai hrănit fiară,
Cu al tău ajuns;
Și acele fiară,
Crunte și amară,
Sângele ți-au scurs.
Însă Domnul, poate,
De-a tale păcate
Prea s-au întărtat,

Și te-au și certat,
Dar te-au și scăpat
De șerpii de greci,
Carii te sugea
Și te schingiuia.

Roagă-te pentru mine

Glasul tău îi fraged, glasul tău pătrunde,
Și îmi dă speranță rugăciunea ta.
Eu sufăr, și Domnul poate să te-asculte,
Deci și pentru mine să-l rogi nu uita.

Eu ascund durerea ce mă chinuiește,
Căci nu mi se cade a ți-o arăta...
Dar pieptul se sfarmă, secretul zbucnește,
Deci și pentru mine să-l rogi nu uita.

Ți-aș spune o vorbă și sunt la-ngrijere,
Că fața ta poate se va întrista;
Fii dar tu cu pace, iar eu cu durere,
Deci și pentru mine te rog nu uita.

Două inimi însă făcând rugăciune,
Tot cu o credință făr-a înceta,
Pot odinioară să se împreune,
Deci și pentru mine să-l rogi nu uita.

Table of Contents

Omul și cerul
Imnul lăutei românești
Dragoș
I
II
III
IV
Sentinela taberei de la Copou la 1834
Dorul de patrie
I
II
III
IV
V
VI
Un român înstrăinat
Partea I
Eroul Ciubăr-Vodă. Fabula fabulelor vechi populare sau Rolando furios moldovenesc
Partea II
Partea III
Partea IV
Gafița blestemată de părinți
I
II
Roman din Vrancea în orașul Iași
Însuși în singurătate
Tânguirea
Epitaful
Porumbița stingheră
Înțelepciunea lui Solomon
Omul și cerul
Omul și pământul
Omul onest
Stejarul singuratic
Arderea Iașului la 1822
Roagă-te pentru mine

Table of Contents

Omul și cerul	1
Imnul lăutei românești	2
Dragoș	4
I	5
II	8
III	11
IV	15
Sentinela taberei de la Copou la 1834	17
Dorul de patrie	21
I	22
II	24
III	26
IV	28
V	29
VI	30
Un român înstrăinat	32
Partea I	33
Eroul Ciubăr-Vodă. Fabula fabulelor vechi populare sau Rolando furios moldovenesc	45
Partea II	46
Partea III	62
Partea IV	76
Gafița blestemată de părinți	91
I	92
II	97
Roman din Vrancea în orașul Iași	102
Însuși în singurătate	113

Tânguirea 114
Epitaful 116
Porumbița stingheră 117
Înțelepciunea lui Solomon 118
Omul și cerul 124
Omul și pământul 127
Omul onest 131
Stejarul singuratic 132
Arderea Iașului la 1822 134
Roagă-te pentru mine 138